

OMGEVINGSVISIE

Pijnacker-Nootdorp 2050

VERBONDEN MET ELKAAR

November 2021

Vastgesteld door de raad op 25 november 2021

VOORWOORD

Wat maakt het nu zo prettig wonen en werken in Pijnacker-Nootdorp? Het antwoord op die vraag is het startpunt geweest van het ontwerp van deze Omgevingsvisie. We gaan uit van onze eigen kracht, eigen waarden en eigen identiteit wanneer we kijken naar de toekomst. We staan voor grote uitdagingen zoals de energietransitie, de verandering van het klimaat, de behoefte aan woningen en de verduurzaming van de mobiliteit. Dat heeft allemaal invloed op hoe we de fysieke leefomgeving gebruiken en ervaren.

Met deze visie hebben we een stip op de horizon gezet en een uitnodigend en aantrekkelijk beeld geschetst van hoe Pijnacker-Nootdorp er in 2050 uit zou kunnen zien. Met behoud van datgene wat we met elkaar zo belangrijk vinden: het groene buitengebied waar u vanuit thuis snel en gemakkelijk naar toe kunt gaan, de hechte gemeenschap waarin mensen elkaar een helpende hand toesteken als het nodig is en waar we ondernemers ruimte geven om te ondernemen, te ontwikkelen en te innoveren. Maar ook met antwoorden op de opgaven die er liggen. De Omgevingsvisie laat zien hoe we binnen onze gemeente duurzame energie kunnen opwekken, waar we geleidelijk nieuwe woningen gaan bouwen voor jongeren en ouderen en wat er nodig is om een aantrekkelijk vestigingsklimaat te blijven voor ondernemers in zowel de glastuinbouw als op

de bedrijvenparken. Daarbij gebruiken we ‘Verbonden met elkaar’ als kompas. Centraal staat daarbij wat een plan kan bijdragen aan een gebied en hoe gebieden aan elkaar bijdragen en beter met elkaar verbonden kunnen worden.

Er is niet maar één juiste manier om de ambities en doelstellingen te bereiken. Daarom biedt de Omgevingsvisie ook nog voldoende flexibiliteit om in te spelen op veranderingen die zich in de komende dertig jaar ongetwijfeld voor gaan doen. Uiteraard willen en kunnen we dat niet alleen doen. We nodigen u van harte uit om uw eigen steentje bij te dragen aan het Pijnacker-Nootdorp van 2050.

We hebben gedurende het proces van het maken van deze Omgevingsvisie heel veel ideeën, suggesties, tips en aanvullingen gekregen. Bijvoorbeeld via het Panorama 2020, in (digitale) gesprekken, het Panorama 2050 en/of in de vorm van een zienswijze. We waarderen dat bijzonder. De nu voor u liggende vastgestelde Omgevingsvisie is het begin van de uitvoering. Laten we samen aan de slag gaan!

Ilona Jense
Wethouder Ruimtelijk Domein

PIJNACKER-NOOTDORP IN CIJFERS

Ruimtegebruik, inwoners & economie

38,60

Oppervlakte van de gemeente in vierkante kilometer

11

Aantal cultuurhistorische bebouwing-slinten binnen de gemeente

55.668

Inwoners in Pijnacker-Nootdorp per 1 januari 2021

26%

verwachte groei van het aantal inwoners in Pijnacker-Nootdorp tot 2050

Banen per sector in 2017

Handel

Zorg

Zak. dienstv.

Overig

31

Vierkante meter openbaar groen per inwoner

83.1 jaar

Gemiddelde levensverwachting in 2016 (81.5 in NL)

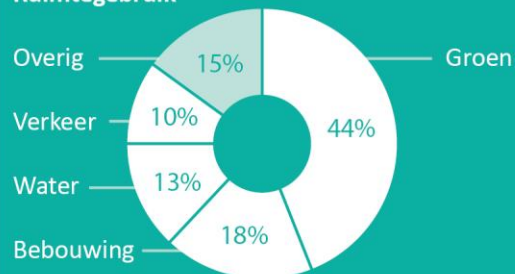
155

Glastuinbouwbedrijven in de glastuinbouwgebieden in de gemeente

2.050

Arbeitsplaatsen in de glastuinbouw in de gemeente

Ruimtegebruik

15%

Van de inwoners verleent mantelzorg (14% in Nederland)

14.5%

Van de bevolking is 65 jaar of ouder (18.9% in Nederland)

Van de ouderen doet nog mee (67.8% in NL)

16.000

banen in 2017

Bedrijfsopvolging

Besloten vennootschap

> 51 jaar zonder opvolger

730

Hectare glastuinbouwgebieden in Pijnacker-Nootdorp

167

Hectare natuurgebied in Pijnacker-Nootdorp

Van de inwoners heeft een lidmaatschap voor een sportvoorziening of vereniging

417.6

Aantal banen per 1.000 inwoners (664.9 in NL)

2.8%

Werkloosheid in 2018. Dit is fors lager dan in Nederland: 3.8%

862

Hectare openbaar recreatiegebied in Pijnacker-Nootdorp

27.7%

Van de inwoners is jonger dan 19 jaar (22.2% in Nederland)

Uitgaven van inwoners aan niet dagelijkse goederen worden voor 26% gedaan binnen de gemeentegrenzen

48%

Bruto-netto verhouding van de glastuinbouw (In Lansingerland is de verhouding 80%)

Van de inwoners beweegt voldoende (2016)

+11%

Leerlingprognose voor 2037 (In Nederland +7%)

Van de uitgaven voor dagelijkse boodschappen door onze eigen inwoners wordt gedaan binnen de gemeentegrenzen

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	2
PIJNACKER-NOOTDORP IN CIJFERS	3
INLEIDING	5
HET PIJNACKER-NOOTDORP VAN NU	7
EEN KOMPAS VOOR DE OMGEVINGSVISIE	12
VISIE VOOR PIJNACKER-NOOTDORP	17
ONTWIKKELINGSLIJNEN	18
Onderscheidend groen	18
Karakteristiek woon- en leefomgeving	24
Aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat	31
Veerkrachtige leefomgeving	36
GEBIEDSPROFIELEN	43
Levendige ontmoetingscentra	45
Parkachtige werklocaties.....	46
Moderne bedrijvenparken.....	47
Moderne en innovatieve (glas)tuinbouw ..	48
Dorpse gemengde woonwijken	49
Rustige woonwijken	50
Buurtschappen	51
Agrarisch veenweidelandschap	52
Natuur- en recreatielandschap	53
Natuurlandschap	54
WERKEN MET EN AAN DE OMGEVINGSVISIE	56

INLEIDING

Het lijkt nog zo ver weg, maar in de Omgevingsvisie beschrijven we hoe Pijnacker-Nootdorp er in 2050 uit kan zien. Met de Omgevingsvisie bereiden we ons voor op de Omgevingswet die naar verwachting 1 juli 2022 in werking treedt. De Omgevingsvisie is binnen deze wet een nieuw instrument waarin de gemeenteraad zijn integrale visie op fysieke leefomgeving voor de lange termijn geeft. De Omgevingsvisie gaat over de hele fysieke leefomgeving en is breder dan zijn voorganger: de ruimtelijke structuurvisie. Het gaat niet alleen om thema's als wonen, ruimtelijke ordening, mobiliteit, economie en groen, maar ook om onderwerpen als gezondheid, omgevingsfactoren (milieu), duurzaamheid en veiligheid.

Hoe is de Omgevingsvisie tot stand gekomen?

De manier waarop de Omgevingsvisie tot stand komt, is beschreven in de startnotitie Omgevingsvisie die in februari 2019 door de gemeenteraad is vastgesteld. De Omgevingsvisie moet staan als een huis en is daarom in zes stappen opgebouwd:

Stap 1 - Het Fundament. Een beeld van de gemeente zoals deze er nu voor staat. Daarbij hebben we gebruik gemaakt van waarden en data. Vanuit deze feitelijke basis kijken we naar de kansen en opgave van de toekomst.

Stap 2 - De Vloer. Hierin zijn samenhangende keuzes gemaakt over het gebruik van de ruimte. Daarbij is gekeken naar het effect op of de bijdrage aan de samenleving. Deze door de gemeenteraad (en het college) gemaakte keuzes zijn als basis gebruikt voor de dialoog met de samenleving.

Stap 3 - De Muren. De dialoog met de samenleving. De participatie voor de Omgevingsvisie is opgezet rondom het Panorama Pijnacker-Nootdorp, een compilatie met beelden van Pijnacker-Nootdorp in 2020. Op deze manier hebben we op een andere, meer toegankelijke manier alle inwoners de mogelijkheid gegeven om mee te denken: niet met tekst, maar vooral met beeld. We hebben de aandacht van onze inwoners getrokken en ze geprikkeld om te reageren en vooral ook om hun beeld voor de toekomst van Pijnacker-Nootdorp in 2050 te delen. Het resultaat van de dialoog is

verwerkt in een participatieverslag; dit verslag noemen we De Muren.

Stap 4 - Het Dak. Met alle informatie uit de eerste drie stappen is het ontwerp van de Omgevingsvisie Pijnacker-Nootdorp 2050 opgesteld. In deze vierde stap schetsen we het beeld van Pijnacker-Nootdorp in 2050. Dit beeld is samengevat in een Panorama Pijnacker-Nootdorp 2050, dat via de gebiedsprofielen onderdeel is van de ontwerp Omgevingsvisie. Ook beschrijven we de koers die we willen volgen om het toekomstbeeld te realiseren (uitvoering).

Stap 5 - De Afbouw. Na vaststelling van het ontwerp van de Omgevingsvisie in mei 2020 is deze ter inzage gelegd. In een periode van zes weken is op verschillende manieren aan inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) partners gevraagd of de visie herkenbaar, uitnodigend en compleet is. Iedereen kon een zienswijze indienen.

Stap 6 - De Oplevering. We hebben maar liefst 300 zienswijzen ontvangen. Naar aanleiding daarvan is de Omgevingsvisie op verschillende onderdelen aangepast ten opzicht van het ontwerp. De gemeenteraad heeft de Omgevingsvisie Pijnacker-Nootdorp 2050 in november 2021 vastgesteld. Vervolgens gaan we aan de slag met de ambities, uitwerking van de ambities en opgaven.

Processtappen voor opstelling van de omgevingsvisie

Stap 1: Het Fundament

*waarden en data
verzamelen*

Stap 2: De Vloer

*kaders voor het gesprek
met de samenleving*

Stap 3: De Muren

*inhoudelijke verdieping
met de samenleving*

Stap 4: Het Dak

*afwegingen en ontwerp
visie vaststellen*

Stap 5: De Afbouw

*het ontwerp van de
omgevingsvisie delen*

Stap 6: De Oplevering

*vaststellen van de
omgevingsvisie 2050*

Leeswijzer

De Omgevingsvisie is als volgt opgebouwd. Eerst beschrijven we de huidige staat van Pijnacker-Nootdorp (Het Pijnacker-Nootdorp van nu). We hebben daarbij aandacht voor de ruimtelijke, sociale en economische structuur. Vanuit de analyse van het bestaande belichten we de opgaven voor de toekomst en beschrijven we de oplossingsrichting, Het Kompas, voor Pijnacker-

Nootdorp. Met het kompas als uitgangspunt schetsen we vervolgens het toekomstbeeld voor de gemeente (Visie voor Pijnacker-Nootdorp). Dit doen we aan de hand van vier ontwikkelingslijnen. Deze ontwikkelingslijnen zijn afgeleid van de opgaven voor de gemeente. In de gebiedsprofielen laten we daaropvolgend zien wat de ambities uit de ontwikkelingslijnen betekenen voor specifieke gebieden. Dit laten we zien in woord, maar vooral ook in beeld met een Panorama Pijnacker-

Nootdorp voor 2050. Per gebiedsprofiel benoemen we de prioriteiten en duiden we de relatie van de prioriteiten met de ontwikkelingslijnen. De visie wordt afgesloten met de vervolgstappen die nodig zijn voor de uitvoering en realisatie van de beschreven ambities. Het vaststellen van de Omgevingsvisie is de start voor het werken met en aan de visie.

HET PIJNACKER-NOOTDORP VAN NU

Het landschap van vandaag is het resultaat van een lange geschiedenis. Het zijn vaak de historisch gegroeide elementen die we waarderen en waar we zuinig op zijn. Om hier op een goede manier mee om te kunnen gaan is het van belang de kwaliteiten en knelpunten te kennen. Deze eigenschappen zijn het vertrekpunt bij nieuwe ontwikkelingen. De opgave is de ontwikkelingen zodanig te geleiden dat we kwaliteiten behouden, knelpunten oplossen en nieuwe kwaliteiten toevoegen. Dit alles op zo'n manier dat het landschap 'zijn verhaal kan blijven vertellen'. Alle onderdelen waaruit Pijnacker-Nootdorp is opgebouwd zijn al eerder uitgewerkt in 'Het Fundament voor de Omgevingsvisie'. In dit hoofdstuk geven we een beknopt overzicht van de ruimtelijke, sociale en economische structuren in Pijnacker-Nootdorp.

De ruimtelijke structuur

De geschiedenis van Pijnacker-Nootdorp gaat ver terug. Al ver voor de jaartelling zijn al sporen van bewoning te vinden. Vanaf de 10e eeuw wordt deze bewoning meer permanent en hard werken leidt er vanaf de 17e tot 19e eeuw toe dat de veenplassen worden drooggemalen. Het resultaat daarvan zijn de droogmakerijen met ook nu nog herkenbare lintenstructuur en (oude) woonkernen. De linten vormen vaak een (fysieke) verbinding tussen gebieden met verschillende functies en geven gemeenschappelijke kwaliteiten aan gebieden. Deze gedeelde kwaliteiten zorgen voor samenhang in het geheel van woonkernen (rode contouren), werkgebieden (blauwe en paarse contouren) en buitengebieden (groene contouren) en dragen daardoor in belangrijke mate bij aan de ruimtelijke kwaliteit én identiteit van het hedendaagse Pijnacker-Nootdorp.

Onderdeel van de regio

Pijnacker-Nootdorp maakt onderdeel uit van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag en vormt samen met Zoetermeer en Lansingerland het Middengebied. Onze ligging tussen de grote steden heeft direct en indirect gevolgen voor de toekomst van de gemeente. We geloven in de meerwaarde van regionale samenwerking en zijn actief in de regio. Daarbij gaan we uit van onze eigen kwaliteiten waarmee we aanvullend zijn ten opzichte van de ons omringende steden. Goede voorbeelden van onze kwaliteiten zijn de dorpse en rustige woonmilieus, de grote groene buitengebieden en het moderne glastuinbouwcluster. We zijn op vele manieren verbonden met de regio. Letterlijk door bijvoorbeeld de metropolitane fietspaden en de E-lijn, maar ook meer onzichtbaar door samenwerkingen in bijvoorbeeld het sociaal domein, het Businesspark Haaglanden en de Warmte Samenwerking Oostland. We zijn ons bewust van het brede palet aan voorzieningen dat in de regio aanwezig is en waar wij gebruik van kunnen maken, zoals ziekenhuizen, kantoren en musea.

De woonkernen; rode contouren

Pijnacker-Nootdorp is een aantrekkelijke gemeente om te wonen en te werken met unieke kenmerken in de Randstad. De nabijheid van natuur en recreatiemogelijkheden, de (met onder andere via de metro) goed bereikbare stedelijke voorzieningen en onderscheidende woonmilieus maken van Pijnacker-Nootdorp een aantrekkelijke woonomgeving. Deze kenmerken hebben ervoor gezorgd dat ook steeds meer mensen uit omliggende gemeenten kiezen voor Pijnacker-Nootdorp.

Het wonen gebeurt voornamelijk in één van de drie kernen: Nootdorp, Pijnacker en Delfgauw en in mindere mate in een landelijke omgeving of buurtschap (bijvoorbeeld Oude Leede). De woongebieden onderscheiden zich duidelijk van elkaar en hebben elk hun eigen karakter. De verschillen in karakter van de woongebieden zien we ook terug bij de bewoners. In de oudere wijken van Pijnacker, Nootdorp en Delfgauw wonen meer dan evenredig lokaal georiënteerde inwoners. In de nieuwe wijken wonen meer regionaal georiënteerde inwoners. Deze nieuwe wijken zijn meer gericht op de grootschalige infrastructuur en/of de omliggende steden en hebben een beperktere relatie met de oude dorpskern. Los van de oriëntatie van inwoners vormen de woonkernen een rustige plek voor ouderen, een veilige omgeving voor kinderen en zijn daarmee een uitgelezen vestigingsplaats voor gezinnen.

De werklocaties; blauw-paarse contouren

Al vanaf het begin van de 20^e eeuw legt de glastuinbouw een groot beslag op de fysieke ruimte. Eerst in de vorm van 'plat glas', later in de vorm van kassen. In Pijnacker-Nootdorp liggen, net als in het Westland, de oudste glastuinbouwgebieden van Nederland. Gemeten in productiewaarde en areaal is Pijnacker-Nootdorp (730 ha) na Westland (2200 ha) en Lansingerland (990 ha) de derde glastuinbouwgemeente van Nederland. Niet alle ruimte binnen de glastuinbouw wordt effectief gebruikt voor glastuinbouw of daaraan gerelateerde activiteiten. In Het Fundament van de Omgevingsvisie is de bruto-netto verhouding beschreven. Daaruit blijkt dat het netto glastuinbouwareaal (in 2019) ca. 375 ha bedraagt. Naast ruimte voor de glastuinbouw is er binnen de blauw-paarse contouren ook plek voor andere vormen van bedrijvigheid. Er zijn vijf, nabij de kernen gelegen, bedrijventerreinen waar mogelijkheden zijn voor lokaal, regionaal of internationaal georiënteerde ondernemingen. Daarnaast is in iedere kern een winkelcentrum. Hier kunnen, onder andere, de dagelijkse boodschappen worden gedaan.

De buitengebieden; groene contouren

Pijnacker-Nootdorp heeft binnen en buiten de kernen een grote diversiteit aan groen en water. Dat is kenmerkend voor de woonomgeving en belangrijk voor recreatie, landbouw, natuur en klimaatverandering. Hier zijn cultuur- en natuurhistorische karakteristieken nog het meest

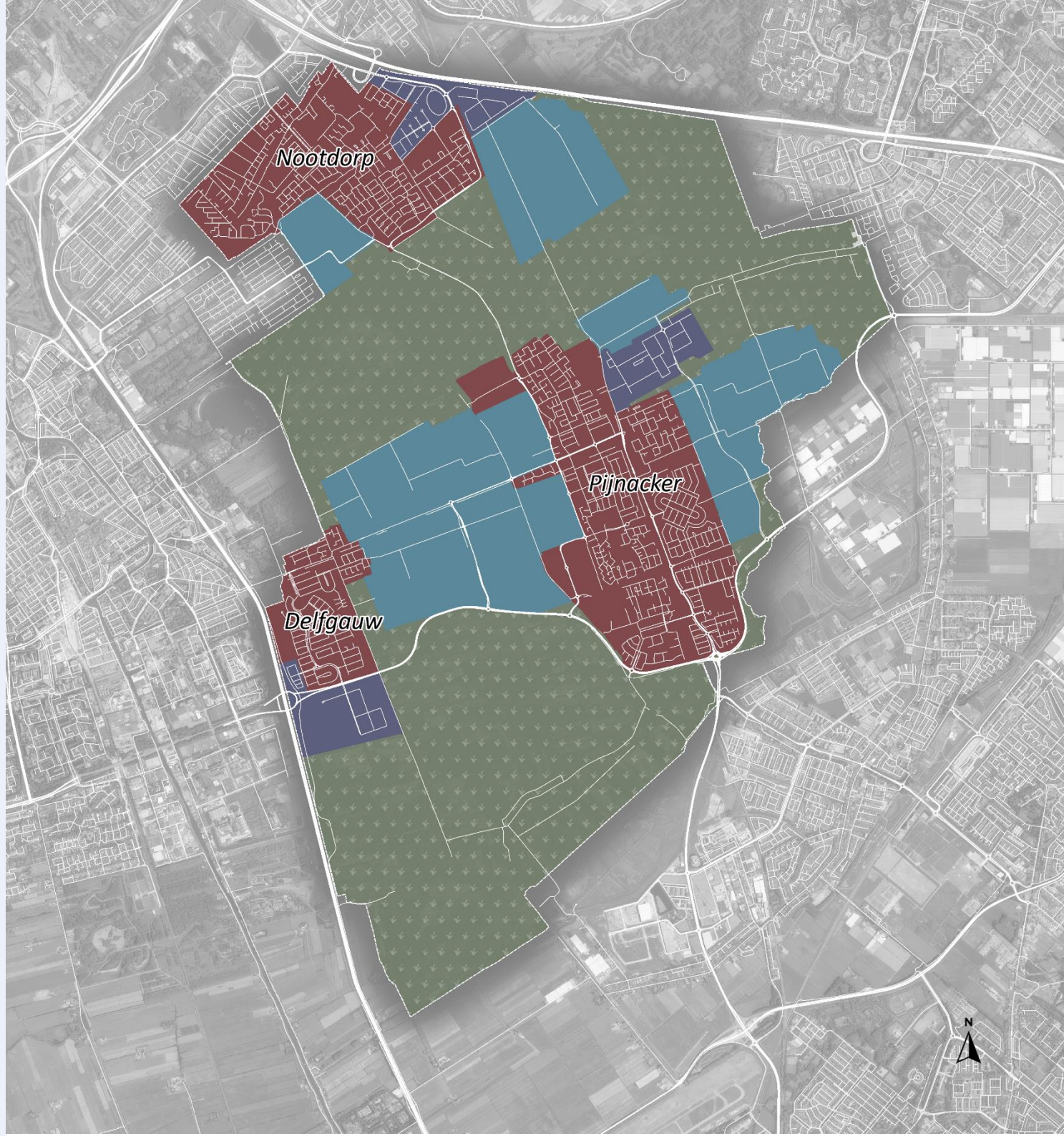
zichtbaar. Ze zijn tijdens de explosieve groei behouden en vormen nu een unieke kwaliteit. Opvallend hierbij zijn de recreatieve groene buffer tussen de kernen Pijnacker en Nootdorp, Delft en Zoetermeer, het waardevolle weidelandschap richting Rotterdam en de diverse waterplassen die vandaag de dag de oude geschiedenis nog ademen. Het groene buitengebied draagt bij aan een rustige, ruime en groene woonomgeving waardoor men hier graag wil komen wonen of een bedrijf wil vestigen. Binnen de groene contour staat de functie voor recreatie, natuur en landschap voorop. Bij recreatie ligt de nadruk op extensieve openluchtrecreatie. Er is ruimte voor aanvullende, kleinschalige voorzieningen en attracties. Het groene buitengebied bestaat uit drie herkenbare hoofdgebieden: Buytenhout, het Oude Leedegebied en de Groenzoom. Deze drie groengebieden lopen over de gemeentegrens heen. Daarbij is het Oude Leedegebied en een deel van de Groenzoom onderdeel van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. De drie gebieden hebben een groot bezoekerspotentieel uit de omliggende woongebieden en vormen gezamenlijk één groen-recreatief buitengebied als deel van een regionaal geheel. Het groen is niet alleen duidelijk voelbaar, beleefbaar en aanwezig in de groene buitengebieden, maar ook in de kernen. Het openbaar groen dicht bij de woningen met goede verbindingen naar de buitengebieden draagt bij aan het kenmerkende groene karakter van de gemeente.

Kaart

RUIMTELIJKE STRUCTUUR IN PIJNACKER-NOOTDORP 2021

LEGENDA

- De buitengebieden; groene contouren
- De woonkernen; rode contouren
- De werklocaties; paarse contouren
- De werklocaties; blauwe contouren

De sociale structuur

De identiteit van de gemeente wordt gevormd door vele factoren zoals de geschiedenis en ruimtelijke structuur, maar vooral door de mensen die er wonen. Het aantal inwoners van Pijnacker-Nootdorp groeit. Mensen herkennen de onderscheidende combinatie van een hoogwaardig woonklimaat en landelijk groen in de nabijheid van werk en voorzieningen die ook nog eens goed bereikbaar zijn. Als gevolg van nieuwbouw is het aantal inwoners de afgelopen 20 jaar fors toegenomen van circa 26.000 naar bijna 56.000. Vooral mensen in de leeftijd van 30 tot 40 jaar hebben zich de afgelopen tien jaar in de gemeente gevestigd. In andere leeftijdscategorieën is ook sprake van een toename, maar beperkter. Ondanks de toestroom van mensen in de leeftijd van 30-40 jaar wonen in de gemeente relatief meer inwoners in de leeftijdscategorie van 45 tot 55 jaar dan in de regio of in Nederland. Het gaat daarbij voor een belangrijk deel om gezinnen. Ook het aandeel 75-plushuishoudens ligt iets boven het regionale gemiddelde. Het aandeel jonge huishoudens (tot 35 jaar) is daarentegen lager dan in de regio. Als gevolg van de leeftijdsopbouw van de huidige bevolking, neemt het aantal ouderen de komende jaren verder toe.

Bepalend voor een vitale gemeenschap is vervolgens de manier waarop inwoners met elkaar samenleven. Voornamelijk de eigen kracht van inwoners is hierin belangrijk. De gemeenschap in Pijnacker-Nootdorp heeft dorpsse karakteristieken waarbij inwoners zelfredzaam en zelfwerkzaam zijn

en elkaar ondersteunen wanneer dit nodig is. Hierbij zijn er verschillen tussen de (oude) dorpskernen, waar het 'ons kent ons'-principe meer van toepassing is en de nieuwe uitbreidingswijken, waar ook veel inwoners uit de regio zijn neergestreken. De zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid van inwoners heeft geleid tot veel vrijwilligerswerk, een bloeiend verenigingsleven en vele maatschappelijke activiteiten op sportief en cultureel vlak. In aanvulling op de eigen kracht van inwoners wordt de samenleving verder gestimuleerd en gefaciliteerd met een breed aanbod aan direct bereikbare (basis)voorzieningen. Zaken die inwoners echt in de directe woonomgeving nodig hebben bevinden zich daar: basisgezondheidszorg, integrale kindcentra waar kinderen van 0 tot 12 leren en spelen en winkels voor basisbenodigdheden. De leefbaarheid is geborgd met goede basisvoorzieningen, vooral met het oog op kinderen, gezinnen en ouderen. Voor (kwetsbare) bewoners die het met deze zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid niet redden is er een professioneel vangnet.

Inwoners en ondernemers voelen zich veilig in Pijnacker-Nootdorp. Dat zien we terug in de lage criminaliteitscijfers, maar het is meer dan dat. In het verlengde van de vitale gemeenschap kijken mensen in Pijnacker-Nootdorp naar elkaar om. Er wordt gelet op de woning van de burens als die op vakantie zijn en inwoners kunnen 's avonds zonder aarzelen een wandeling maken of de hond uitlaten. Dat wil niet zeggen dat er geen aandachtspunten zijn. We moeten elkaar ruimte blijven gunnen. Een

voorbeeld daarvan is de jeugd. Zij zoeken elkaar op, praten met elkaar en zetten muziek aan. Daar wordt soms met argusogen naar gekeken, maar ook zij hebben ruimte nodig om elkaar te ontmoeten. Daarbij willen ze anderen niet tot last zijn, dus zoeken we samen met hen naar plekken waar ze elkaar kunnen ontmoeten zonder dat anderen daar overlast van ervaren.

Gezondheid is kostbaar en afhankelijk van vele, vaak heel persoonlijke factoren. Daar hebben we als gemeente of gemeenschap maar heel beperkt invloed op. Wat we als gemeente kunnen en willen doen is bijdragen aan de fysieke en mentale gezondheid van inwoners door het bieden van een gezonde leefomgeving. Een gezonde leefomgeving wordt gevormd door elementen als geluid, luchtkwaliteit, geurhinder en externe veiligheid. Bij het opstellen van gebiedsgericht beleid houden we rekening met de kenmerken van het gebied en de bewoners en ondernemers die er wonen en werken. Daarnaast maken we letterlijk ruimte voor bewegen, ontmoeten en ontspannen voor inwoners van alle leeftijden. Dit draagt bij aan het functioneren van de kern en de wijk, maar stelt mensen ook op individueel niveau in staat om te gaan met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen. Informele ontmoeting helpt tegen eenzaamheid en kan net zo belangrijk zijn voor de (mentale) gezondheid als sporten en bewegen. De vele verenigingen bieden voor ieder wat wils en ook voor de ongeorganiseerde sporter zoals de hardloper, wielrenner, ruiter of bootcamper zijn er voldoende plekken om te bewegen.

De economische structuur

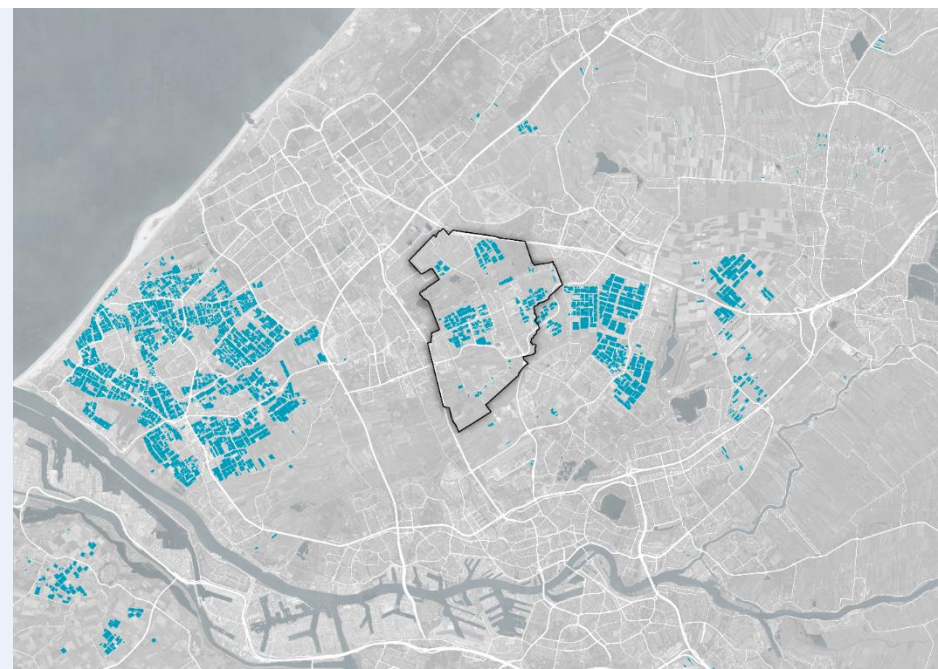
De economische ontwikkeling van de gemeente neemt een vlucht aan het begin van de twintigste eeuw met de ontwikkeling van glastuinbouw en is sindsdien een belangrijke economische pijler in de gemeente. Het glastuinbouwcluster in Pijnacker is met ruim 20% van het totaal aantal vestigingen een onmisbare economische factor. De glastuinbouw vormt 25% van onze lokale economie en is de grootste werkgever. Hieromheen is een breed cluster van agro-gerelateerde bedrijven ontstaan met een gezamenlijke jaaromzet van bijna €2 miljard. Het meeste glas is gerealiseerd na 2005. De tuinders in Pijnacker-Nootdorp zijn relatief jong ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Oudere tuinders beschikken relatief vaker over een bedrijfsopvolger. Vanaf de jaren vijftig groeit het aantal inwoners van Pijnacker-Nootdorp sterk. Dan begint ook de ontwikkeling van handels- en

industriebedrijven. Aan het eind van de 20e eeuw is er in iedere kern een winkelcentrum en zijn er bedrijventerreinen. In de afgelopen jaren heeft zich een groei van de bedrijvigheid en werkgelegenheid voorgedaan in sectoren als (groot)handel, bouw, nijverheid, zakelijke dienstverlening en gezondheidszorg. Het aantal banen op de bedrijventerreinen bedraagt op dit moment meer dan 4500. Zowel op de bestaande als op de in ontwikkeling zijnde bedrijventerreinen vinden vooral lokaal georiënteerde en kleinere regionaal opererende bedrijven een plek, maar zijn ook landelijk en zelfs internationale opererende bedrijven te vinden. Onze gemeente heeft een relatief hoog en nog steeds toenemend aantal ZZP-ers.

De economie van Pijnacker-Nootdorp is niet los te zien van de regionale economie. De unieke ligging van Pijnacker-Nootdorp ten opzichte van de

stedelijke centra in Delft, Rotterdam, Den Haag en Zoetermeer in combinatie met de goede verbindingen naar deze steden, maakt dat de inwoners voor niet-dagelijkse aankopen en (deels) voor horeca veelal gebruik maken van voorzieningen in de omgeving. De keerzijde daarvan is dat de bestedingen die inwoners doen in de eigen gemeente (ofwel de koopkrachtbinding) relatief laag is. Dat geldt met name in de niet-dagelijkse sector. We zien dat ruim twee derde van de beroepsbevolking dagelijks forenst tussen onze gemeente en de regio. Dit onderstreept de verwevenheid met de regio die ook duidelijk terug te zien is in de glastuinbouw. In de Greenport West-Holland werken ondernemers, onderwijs en overheden samen aan economische (en ruimtelijke) versterking van de structuur van de glastuinbouw. Dit regionale cluster strekt zich uit over gemeentegrenzen tot aan Zuidplas, Waddinxveen, Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk.

Glastuinbouwclusters in Pijnacker-Nootdorp en omgeving

EEN KOMPAS VOOR DE OMGEVINGSVISIE

Het ontstaan en functioneren van het ruimtelijk mozaïek

De (ruimtelijke) geschiedenis van Pijnacker-Nootdorp is duidelijk te lezen in het bestaande mozaïek van verschillende gebieden met een eigen functie. Voor alle woonwijken, glastuinbouwgebieden, bedrijventerreinen en groene gebieden zijn ambities geformuleerd en regels vastgesteld waarlangs deze gebieden zich hebben ontwikkeld en nog steeds ontwikkelen. Sinds de jaren 50 is er ieder decennium minimaal één woonwijk toegevoegd aan een kern. Elk met een eigen kenmerkende bouwstijl. Van de groene jaren zeventig wijken met de kenmerkende kronkelende woonerven (Koningshof) via de typische grootschalige uitbreidingswijken (Emerald) naar de meer op de jaren dertig geïnspireerde wijken (Ackerswoude en Gildehof) die nu worden gerealiseerd. Het idee van het scheiden van functies is ook leidend geweest bij de structuurvisie 'Ruimte maken, Ruimte laten' uit 2014, de voorganger van deze Omgevingsvisie. De rode, blauwe en groene contouren zijn in deze structuurvisie leidende principes geweest die de mogelijkheden en gewenste ontwikkelingsrichting vastleggen voor de kernen, (glas)tuinbouw en groengebieden. Functies

zijn door dit principe in de basis van elkaar gescheiden.

Functiescheiding is in de geschiedenis van de ruimtelijke ordening een populair begrip geweest. In de praktijk betekende dit dat aan de randen van de steden en dorpen nieuwe functies zijn toegevoegd, waarbij uitbreidingen elk een dominante functie hebben gekregen. Woonwijken zijn gescheiden van bedrijventerreinen en ook infrastructuur is gebundeld in speciale verkeerscorridors. Hoewel functiescheiding soms nodig is, bijvoorbeeld om onderlinge hinder te voorkomen, biedt verbinding en menging kansen en meerwaarde. De structuurvisie 'Ruimte maken, Ruimte laten' doet een eerste stap richting vervlechting van gebieden door de introductie van uitnodigingsplanologie. Met deze Omgevingsvisie gaan we verder op de ingeslagen weg en lopen we vooruit op de Omgevingswet.

Functiescheiding is, ondanks deze relatief recente verschuiving, nog steeds te herkennen in de ruimtelijke structuur van Pijnacker-Nootdorp. De bedrijventerreinen met lokale en regionale bedrijven liggen aan de randen van de dorpskernen en hebben over het algemeen een beperkte (ruimtelijke) relatie met andere functies. Wegen, al

Waarom een kompas voor de Omgevingsvisie?

De omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed (bron: Aan de slag met de Omgevingswet). Om de samenhang tussen al deze thema's te bewaken kiezen we met 'Verbonden met elkaar' voor een eenduidig toekomstbeeld dat richting geeft aan de keuzes en ontwikkelingen binnen alle thema's waar de omgevingsvisie over gaat. Door ontwikkelingen in de gemeente af te wegen tegen het gewenste toekomstbeeld garanderen we een integrale visie en samenhangende leefomgeving. Het kompas helpt ons daardoor bij het maken van keuzes over thema's of gebieden, het transparant en begrijpelijk maken van keuzes en het stellen van prioriteiten.

dan niet in combinatie met fiets- en wandelpaden, zijn op verschillende plekken zo breed geworden dat daardoor de verbinding tussen wijken belemmerd wordt en soms de kernen scheidt van het groene buitengebied. Ook de (glas)tuinbouw is, als belangrijk onderdeel van de identiteit van Pijnacker-Nootdorp, op bescheiden wijze verbonden met de overige gebieden in de gemeente.

Het gevolg is een suboptimale samenhang in de ruimtelijke, economische en sociale structuur. Een concreet en actueel voorbeeld dat het gevolg is van het ruimtelijk scheiden van functies is de toename van mobiliteit. Door het uit elkaar trekken van functies zijn de verplaatsingen van inwoners tussen verschillende activiteiten groter. Het gaat hierbij over woon-werk verkeer, maar ook over het doen van boodschappen of activiteiten voor ontspanning. Tegengestelde belangen in en tussen (deel)gebieden kunnen zorgen voor conflicten.

Het toekomstbeeld

De toenemende druk op de ruimte en de behoefte aan nieuwe woningen in met name de Randstad maakt dat (landelijk) de nadruk is komen te liggen op compacte verstedelijking die de samenhang van het stedelijk gebied versterkt. Als binnen de bestaande stads- en dorpsgrenzen ruimte is voor het oplossen van de opgaven dan is dit de eerste keuze. De achterliggende gedachte is enerzijds het zo goed mogelijk benutten van de bestaande bebouwde omgeving en anderzijds het voorkomen

van bebouwing in de schaarse groene gebieden. Dat betekent, onder andere, dat de samenhang in de dorpen of steden belangrijker wordt, omdat vroeger gescheiden functies als wonen en werken nu dicht bij elkaar komen te liggen. Dat biedt kansen, maar daar moeten we ook zorgvuldig mee omgaan, onderlinge afstanden zijn soms nodig om rustig en veilig te kunnen wonen, terwijl een bedrijf de ruimte nodig heeft om te ondernemen met de geuren, geluiden en bewegingen die daarbij horen.

Wij zien echter vooral kansen. Bij kortere afstanden tussen functies ben je sneller op je bestemming en is de keuze voor een duurzame vervoerswijze logischer en gemakkelijker gemaakt. Ook de sociale structuur is gebaat bij verbinding. De (mentale) gezondheid van inwoners wordt positief beïnvloed door beweging en ontmoeting in een groene omgeving. Het maakt het makkelijker om naar elkaar om te zien en een handje te helpen waar nodig. Het laatste voorbeeld dat we noemen is de groene structuur. Voor mensen, dieren en planten is het van belang dat er doorlopende structuren zijn waarlangs zij zich kunnen bewegen en ontwikkelen. Dat geldt voor het groen in de kernen, het groene buitengebied en (misschien wel het meest) voor de verbinding daartussen.

De Omgevingsvisie gaat niet over één thema of vakgebied, maar om de samenhang van het geheel en precies dat is een thema dat nadrukkelijk naar voren is gekomen in het participatieproces voor het opstellen van de Omgevingsvisie. Zowel belanghebbende organisaties als inwoners vragen

aandacht voor het verbinden van verschillende onderdelen zodat deze elkaar ondersteunen en versterken. Voorbeelden die genoemd worden zijn het fungeren van de (glas)tuinbouwgebieden als spons voor de toenemende neerslag en de (glas)tuinbouw als motor voor de verduurzaming van de woningvoorraad. Afstemming zou echter ook verder moeten gaan dan tussen gebieden binnen de gemeente. We maken onderdeel uit van, kijken naar en dragen bij aan de metropoolregio Rotterdam-Den Haag en de provincie Zuid-Holland. Daarom moeten we, uitgaande van onze kwaliteiten, faciliteren dat de juiste functie op de juist plek komt. Er is nog te veel een lokale focus met als gevolg dat oplossingen suboptimaal zijn. We beschouwen deze ambitie als een belangrijk onderdeel van onze rol in de regio.

Ook indirect laten reacties zien dat er op verschillende vlakken winst geboekt kan worden door activiteiten binnen de gemeente beter op elkaar te laten aansluiten. Dit uit zich vooral in reacties op en/of een beeld bij activiteiten in de gemeente. Het voorbeeld dat herhaaldelijk wordt genoemd is de (glas)tuinbouw. De (glas)tuinbouw wordt herkend als onderdeel van de identiteit van Pijnacker-Nootdorp. Mensen gaan graag een bloemetje of verse groenten halen bij een kraampje, stalletje of automaat direct bij de kweker. Aan de andere kant wordt de glastuinbouw ook genoemd als sector die zorgt voor overlast en in de huidige vorm niet goed meer past in de gemeente. De (glas)tuinbouw is voornamelijk internationaal georiënteerd en gericht op optimalisering van de eigen bedrijfsvoering. Daarbij

geldt: onbekend maakt onbemind. Veel inwoners weten niet wat de rol van de (glas)tuinbouw is in de voedselproductie of welke innovaties er plaatsvinden en zien daardoor weinig waarde voor de fysieke leefomgeving. Er is dan ook weinig begrip voor bijvoorbeeld assimilatieverlichting. Dit wordt al snel als overlast ervaren. De reacties laten zien dat zeker in de relatie tussen de inwoners in de kernen en de (glas)tuinbouw nog veel winst is te behalen.

Opgaven voor de fysieke leefomgeving

De samenhang in de ruimtelijke structuur is zeker niet de enige grote opgave. Ruimtelijke, sociale en economische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de druk op de fysieke leefomgeving, en daarmee de samenhang van de ruimtelijke structuur (het stedelijk netwerk) verder toeneemt. Belangrijke opgaven voor Pijnacker-Nootdorp zijn:

- De benodigde **energietransitie** van Pijnacker-Nootdorp. Om in 2050 alleen nog maar gebruik te maken van duurzame energie moet het energiegebruik omlaag en een overstap gemaakt worden van fossiele brandstoffen naar duurzame energie. Bij de energietransitie hoort ook een transitie in mobiliteit. Dat draagt bij aan een gezond en bereikbaar leefklimaat. Dit geldt eveneens voor het klimaatadaptief inrichten van de leefomgeving, zodat de kwetsbaarheid van gebieden bij extreem weer vermindert.
- De landelijke behoefte aan **nieuwe woningen** is in de Woonvisie Pijnacker-Nootdorp 2020 vertaald naar de lokale behoefte. Daaruit blijkt

dat op basis van de verschillende prognoses voor de groei van het aantal huishoudens, in Pijnacker-Nootdorp tot 2040 nog een behoefte is aan ongeveer 4.000 nieuwbouwwoningen. De verwachting is dat deze behoefte ook na 2040 blijft toenemen. Regionaal, provinciaal en landelijk is de behoefte aan woningen nog veel groter. Pijnacker-Nootdorp levert hieraan een bijdrage zonder dat dit ten koste gaat van de eigen identiteit en kwaliteit.

- We hechten met elkaar een steeds groter belang aan een aantrekkelijke en **veerkrachtige leefomgeving en een gezonde levensstijl**. Dat komt enerzijds door ontwikkelingen als vergrijzing van de bevolking, de ervaring met Covid-19 en anderzijds door de zorgen om de afname van de biodiversiteit en de verandering van het klimaat. Dit samen maakt dat er steeds meer nadruk komt te liggen op een veerkrachtige leefomgeving voor mensen, dieren en planten die om kan gaan met het veranderend klimaat, aantrekkelijk is, uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en ontspannen en ruimte biedt voor ongeorganiseerde sport en recreatie. We willen de schaarse groene ruimte dus voor steeds meer doeleinden gebruiken, waardoor conflicten kunnen ontstaan. Dat vraagt om een zorgvuldige afweging.
- De **ondergrond** heeft verschillende functies en is letterlijk de bodem onder ons bestaan. De draagkwaliteit van de bodem is onder andere de draagkracht om te bouwen (onder en boven de grond). Daarnaast zijn en komen ook er ook steeds meer kabels, leidingen, warmte-

koudeopslag en wateropslag. Verder levert de bodem ons informatie, bijvoorbeeld over archeologie en ecologie, maar reguleert ze ook in de vorm van stabiliteit, waterberging en waterfiltering. Ook is de bodem een productiefactor. Ze bevat een voorraad aan onder andere drinkwater, grondwater en energie. Een goede bodemkwaliteit is essentieel voor de natuur. Al met al vragen we steeds meer van de bodem en wordt het steeds drukker in de ondergrond. Dit, in combinatie met het feit dat Pijnacker-Nootdorp grotendeels in een bodemdalingsgevoelig gebied ligt, maakt dat het steeds belangrijker wordt de ondergrond mee te nemen bij ontwikkelingen.

- Als laatste grote opgave is het aanpassingsvermogen dat gevraagd wordt van bedrijven en werknemers. Door ontwikkelingen in de **economie** zoals digitalisering, circulariteit, en robotisering ontstaat een verschuiving naar een kenniseconomie. Veel bedrijven spelen hier al op in, maar met het oog op een economisch vitaal Pijnacker-Nootdorp wordt hier blijvend aandacht voor gevraagd. Met name voor het toekomstbestendig houden van de grote (glas)tuinbouwsector in de gemeente is inzet nodig.

Het kompas: verbonden met elkaar

We zetten in op het versterken van de verbinding tussen gebieden (en functies van gebieden) binnen en buiten de gemeente. De ruimtelijke mozaïek functioneert daardoor als een samenwerkend geheel waarbij functies elkaar aanvullen en geen belemmeringen creëren voor elkaar. Daarmee worden sociale structuren versterkt en (regionale) economische ontwikkeling geoptimaliseerd.

Het kompas: verbonden met elkaar

Om met de ruimtelijke mozaïek als basis een antwoord te kunnen geven op de huidige en toekomstige ruimtelijke, economische en sociale opgaven is een weloverwogen visie voor de fysieke leefomgeving nodig. Elke vierkante meter ruimte heeft een functie en vertegenwoordigt een waarde voor iets of iemand. Dit maakt het moeilijker om functies aan te passen. Vrije ruimte is er niet. Een afgewogen beslissing over het gebruik van de ruimte is steeds belangrijker. Er is een visie nodig die richting geeft aan alle aspecten van leefomgeving en die het maken van integrale keuzes mogelijk maakt.

De analyse van de huidige situatie in Pijnacker-Nootdorp en de resultaten van de participatie laten zien dat de samenhang tussen gebieden en functies verbeterd kan worden. Te vaak wordt nog gedacht vanuit een enkel aspect binnen de gehele fysieke leefomgeving. Dit kan binnen de grenzen zijn van een bepaald gebied of binnen een thema. De relaties met en gevolgen voor andere thema's of gebieden worden daarbij niet altijd even goed meegewogen. Dit kan zorgen voor belemmering van ambities op andere vlakken, maar ook voor het missen van kansen die een koppeling met zich mee kunnen brengen. Functies kunnen elkaar immers goed versterken en dubbel ruimtegebruik biedt kansen.

Gebruiksaanwijzing van het kompas

Het kompas is een hulpmiddel voor het maken van keuzes bij de inrichting van de fysieke leefomgeving die ervoor moet zorgen dat bij nieuwe ontwikkelingen een integrale afweging wordt gemaakt. In de eerste plaats is het kompas een richtinggevend instrument bij de verdere uitwerking van deze Omgevingsvisie en een manier om prioriteiten te bepalen bij conflicterende ambities of belangen. Daarnaast is het ook een hulpmiddel bij het meedenken over initiatieven uit de samenleving. Wij kijken als gemeente steeds hoe een initiatief bijdraagt aan de ambitie zoals beschreven in het kompas. We vragen initiatiefnemers ook om daar zelf over na te denken en aan te geven hoe en waar hun initiatief zorgt voor sociale, economische en/of ruimtelijke verbinding. En natuurlijk ook hoe het initiatief bijdraagt aan het behouden, versterken en toevoegen van kwaliteiten. Om dit te illustreren zijn er in deze Omgevingsvisie vier intermezzo's opgenomen. Eentje voor iedere ontwikkelingslijn. Daarin zijn voorbeelden opgenomen van ontwikkelingen overeenkomstig het kompas en bijdragen aan ruimtelijke, economische en sociale verbinding. Het behalen van de doelstellingen in deze visie kunnen we onmogelijk alleen. De visie is dan ook nadrukkelijk een uitnodiging om bij te dragen aan de ambities voor de fysieke leefomgeving. Het hoofdstuk Werken met en aan de Omgevingsvisie gaat hier verder op in.

Intermezzo

HET KOMPAS 'VERBONDEN MET ELKAAR': INSPIRATIE VOOR DE (GLAS)TUINBOUW

Versterken van de economische verbinding

De glastuinbouw is niet alleen een internationale speler, ook de inwoners profiteren van de aanwezigheid van (glas)tuinbouw in de gemeente. Dit kan onder andere doordat producten ook lokaal verkrijgbaar zijn bij de supermarkt en bij kraampjes langs de weg in de glastuinbouwgebieden.

VISIE VOOR PIJNACKER-NOOTDORP

In het verlengde van ons kompas voor de leefomgeving, waarin we vooral kijken naar wat gebieden voor elkaar kunnen betekenen, benoemen we in deze Omgevingsvisie vier ontwikkelingslijnen. Deze ontwikkelingslijnen zijn niet van toepassing op een enkel gebied, maar hebben betekenis voor de hele gemeente en borgen daarmee een integrale visie op de leefomgeving. Door ons op deze vier ontwikkelingslijnen te richten, ontstaan op meerdere niveaus betere verbindingen binnen de gemeente en met de regio.

De ontwikkelingslijnen

We hebben vier ontwikkelingslijnen benoemd die gezamenlijk richting geven aan de toekomst van de fysieke leefomgeving van Pijnacker-Nootdorp:

- Ontwikkelingslijn 1: Onderscheidend groen
- Ontwikkelingslijn 2: Karakteristieke woon- en leefomgeving
- Ontwikkelingslijn 3: Aantrekkelijk economische vestigingsklimaat voor inwoners en ondernemers
- Ontwikkelingslijn 4: Een veerkrachtige leefomgeving voor mensen, planten en dieren

De ontwikkelingslijnen zijn geen keuzemogelijkheden, ze zijn allen even belangrijk en versterken elkaar. Samen geven ze een integraal beeld en richting voor de toekomst voor de hele gemeente.

Waarom deze ontwikkelingslijnen?

De ontwikkelingslijnen beschrijven hoe Pijnacker-Nootdorp eruit ziet in 2050. Ze laten zien welke elementen we koesteren en welke we willen toevoegen. Daarmee geven ze een antwoord op hoe we omgaan met de verwachte opgaven. De keuze voor deze vier ontwikkelingslijnen is dan ook direct terug te leiden naar de grote opgaven voor onze gemeente: de energietransitie, de woningbouwopgave en het behouden van de karakteristieke woonomgeving, de benodigde verduurzaming van de leefomgeving inclusief de ondergrond en een gezonde levensstijl en tot slot het toekomstbestendig houden van de bedrijventerreinen en de glastuinbouw.

Ontwikkelingslijn 1

ONDERSCHIEDEND GROEN

We waarderen het groen binnen onze gemeente. En daarbij denken we niet alleen aan de drie grote groen- en recreatiegebieden maar ook aan het groen in de kernen. Dit wordt, na vaststelling van deze Omgevingsvisie, nader uitgewerkt in een eerste omgevingsprogramma waarin concrete maatregelen worden opgenomen waarmee we de ambities voor het groen gaan realiseren.

De aandacht voor het groen heeft zich vertaald in een verbetering van de kwaliteit. Zo is het groene buitengebied vrij gebleven van woonbebouwing en heeft het karakteristieke veenweidelandschap in de Zuidpolder van Delfgauw zich ontwikkeld naar een weidevogelgebied van formaat als onderdeel van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Het gebied maakt deel uit van het Natuurnetwerk Nederland en wordt beheerd door lokale agrariërs die met natuurgerichte landbouw hun bedrijfsvoering hebben veranderd. Zo heeft het gebied een recreatieve functie voor mensen die aan de randen rustig kunnen wandelen en fietsen, maar ook een economische waarde voor de ondernemers. Bovendien is door de vernatting en het beheer de biodiversiteit toegenomen waardoor weidevogels zoals de

grutto weer terug zijn in het gebied. Het groen in de woonwijken vormt samen met de buitengebieden een lokaal natuurnetwerk. We hebben dan ook geïnvesteerd in de kwalitatieve verbetering van het netwerk in de bestaande wijken waardoor het (openbaar) gebied er op sommige plekken anders uitziet. Uitbreiding van het groen zien we vooral in wijken die tussen 2025 en 2050 zijn gerealiseerd. Het lokaal natuurnetwerk heeft verschillende functies. Naast een plek voor planten en dieren, is het ook een plek waar de veranderingen in het klimaat worden opgevangen en waar mensen elkaar ontmoeten, bewegen en spelen.

Ter versterking van onze onderscheidende groene kwaliteiten richten we ons op vier ambities:

1. Een aantrekkelijk groen landschap
2. Een aantrekkelijke, groene (openbare) ruimte
3. Een beweegvriendelijke groene ruimte
4. Een gezond ecosysteem met een hoge biodiversiteit

1.1 EEN AANTREKKELIJK GROEN LANDSCHAP

Wat willen we bereiken?

In 2050 is het groene buitengebied nog steeds een unieke en onderscheidende kwaliteit van Pijnacker-Nootdorp. In de steeds drukker geworden Randstad is het een oase van rust. Hier zijn nog de cultuur- en natuurhistorische karakteristieken zichtbaar, die tijdens de explosieve groei behouden zijn gebleven en een contrast vormen met het verstedelijkte gebied. Deze kwaliteit beschermen we met een vaste groene contour. Binnen deze contour is geen ruimte voor verstedelijking zoals woningbouw en/of bedrijventerreinen. Dat geldt ook voor grootschalige zonnevelden en windmolens. Dit betekent dat de oppervlakte van het groene buitengebied gelijk blijft in de visie. Ontwikkelingen die de kwaliteit van natuur en landschap versterken, zijn in de visie wel mogelijk. Het groen binnen en buiten de kernen vormt een samenhangend netwerk. Met een zonering van rustige en

intensievere delen wordt het groene buitengebied optimaal gebruikt en beleefd.

Hoe ziet dat er buiten uit?

Het groene buitengebied bestaat uit drie herkenbare hoofdgebieden: Buytenhout, de Groenzoom en het Oude Leedegebied. Deze drie groengebieden lopen over de gemeentegrens heen. De gebieden zijn elk op hun eigen manier aantrekkelijk voor verschillende vormen van recreatie, maar ook voor een variëteit aan planten en dieren. Buytenhout heeft een afwisselend landschap van bos, open ruimtes en natuurlijk de Dobbeplas. In het gebied ligt een fijnmazig netwerk van paden voor wandelaars, fietsers en ruiters. De Dobbeplas wordt intensief gebruikt. Hier vinden af en toe evenementen plaats, is een restaurant en kunnen mensen elkaar ontmoeten.

De Groenzoom is uitgegroeid tot een weids en open gebied met afwisselende vegetatie. Hier zijn volop mogelijkheden voor wandelaars en fietsers en er is een kanoroute. Het karakteristieke veenweidelandschap van Oude Leede is een uniek en gewaardeerd, maar kwetsbaar landschap. Het neemt een speciale positie in als deel van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Samen met de partners van de Gebiedstafel BPL hebben wij een visie gemaakt voor dit landschap (mei 2021), als input voor onze Omgevingsvisie. Behoud van dit waardevolle landschap, met daarbij de ecologische waarde (onder andere weidevogels), staat voorop. Dat betekent ook dat dit landschap vooral vanaf de randen kan worden ervaren door wandelaars en fietsers. De landbouw in het Oude Leedegebied en de Bieslandse polder draagt bij aan het behoud van het landschap met een natuurgerichte bedrijfsvoering, bijvoorbeeld met kringlooplandbouw. De agrariërs hebben hun bedrijfsvoering verbreed door naast het houden van vee, ook educatie, landschapsbeheer en lokale producten aan te bieden. Daarmee ontstaat er interactie tussen deze ondernemers en de inwoners in de kernen. Het groene buitengebied is zoveel mogelijk vrij van zwerfafval. De Akerdijkse Plassen zijn een plek voor natuur en ecologie. Hier gaat het om planten en dieren, mensen kunnen af en toe op bezoek komen, maar de rust staat centraal.

1.2 EEN AANTREKKELIJKE, GROENE (OPENBARE) RUIMTE

Wat willen we bereiken?

Richting 2050 hebben we onze openbare ruimte steeds aantrekkelijker en groener gemaakt. Dit vanuit de overtuiging dat openbaar groen zorgt voor mooie en leefbare wijken. Het groen is echter niet alleen om naar te kijken. Het is ook een uitnodiging aan mensen om te bewegen en waar jong en oud elkaar kunnen ontmoeten. We zijn ervan overtuigd dat de mentale weerbaarheid van

mensen toeneemt door een aantrekkelijke, groene openbare ruimte waar bewegen en ontmoeten (ook tussen wijken en gebieden) gemakkelijk is. Daarnaast heeft het een belangrijke functie voor planten en dieren. Een gevarieerde en kwalitatief hoogwaardige inrichting draagt bij aan het in stand houden en verhogen van de biodiversiteit. Verder willen we met een groene openbare ruimte een bijdrage leveren aan het weerbaar zijn tegen veranderingen in het klimaat. In de groene openbare ruimte kunnen we het water van hevige piekbuien vasthouden en bergen. In droge perioden kunnen we dit water dan weer gebruiken om verdroging tegen te gaan. Ook helpt het groen bij het tegen gaan van hittestress. De verkoop van snippergroen mag niet ten koste gaan van onze groene ambitie. Het beleid hiervoor passen we aan. Niet alleen de gemeente heeft bijgedragen aan het groen in de kernen. Ook de inwoners hebben zich daar voor ingezet. In tuinen zijn de stenen voor een groot deel vervangen door waterdoorlatende verharding of planten die aantrekkelijk zijn voor tuinvogels, bijen en vlinders.

Hoe ziet dat er buiten uit?

De kwaliteit van de openbare ruimte in bestaande en nieuwe woonwijken is versterkt. Dat betekent dat er meer groen is en minder stenen. Bovendien is dat groen gevarieerd en aantrekkelijk voor mensen en dieren. Er staan meer bankjes zodat ontmoeting gemakkelijker wordt en aaneengesloten rondjes van 20 tot 30 minuten wandelen zijn in iedere wijk mogelijk. Regenwater wordt vaker vastgehouden. Zichtbaar in de vorm van bijvoorbeeld wadi's of piekbergingen of onzichtbaar in ondergrondse waterbergingen. Verder zijn er veel bomen bij gekomen. Deze zorgen voor verkoeling bij extreme hitte en zijn een woonplaats voor vogels, vleermuizen en andere dieren. Per wijk wordt gekeken naar het type groen dat het beste past bij de wijk en de behoefte van de mensen en dieren die daar wonen. Het beheer moet aansluiten bij de inrichting. We zorgen ervoor dat in iedere (nieuwe) woonwijk voldoende openbaar groen van een passende kwaliteit aanwezig is. Dit werken we nader uit in een programma. Sportvoorzieningen zijn goed bereikbaar vanuit de kernen. Voor zowel de ongeorganiseerde als de georganiseerde sporter zijn er allerlei mogelijkheden om te bewegen. Dat kan in de openbare ruimte (fietsen, hardlopen of skaten) of bij een sportvereniging (velden of accommodaties).

1.3 EEN BEWEEGVRIENDELIJKE GROENE RUIMTE

Wat willen we bereiken?

In 2050 bewegen we op verschillende manieren. Daarom is er zowel binnen als buiten de kernen een divers aanbod van voorzieningen aanwezig om sporten en bewegen te stimuleren. Bewegen is gezond en voor iedereen toegankelijk. De één kiest er voor om lid te worden van een sportvereniging en de ander gaat zelf op pad in het groen (of blauw). Om aan de lokale behoefte voor sportverenigingen te voldoen zijn er voldoende sportterreinen aangelegd. Hier kun je allerlei

georganiseerde
(team)sporten
beoefenen
van

tennissen, voetballen, hockeyen en handballen tot korfballen of volleyballen. Deze sporthallen en -parken liggen binnen of aansluitend aan de bebouwde kom. Daarnaast is het mogelijk zelf op pad te gaan in het groene buitengebied of de voorzieningen in het wijkpark te gebruiken. Voor hardlopen, wandelen, fietsen of paardrijden is er een fijnmazig netwerk binnen de gemeente, dat goed is aangesloten op omliggende gemeenten. We willen niet alleen onze eigen inwoners de mogelijkheid bieden om te bewegen in de groene ruimte. Buytenhout, de Groenzoom en het Oude Leedegebied zijn ook aantrekkelijk voor de bewoners van de omliggende gemeenten en vormen gezamenlijk één groen-recreatief buitengebied als deel van een regionaal geheel. De gebieden zijn goed bereikbaar en vindbaar vanaf OV-knooppunten en per fiets of te voet vanuit de omliggende woongebieden. Daarbij hebben we aandacht voor de toegenomen recreatiedruk op het

groene buitengebied door een diversiteit aan recreanten. Een goede zonering van recreatie draagt bij aan de omgang met de recreatiedruk op de groene gebieden.

Wanneer evenementen in het groene

buitengebied plaatsvinden, dan moet rekening worden gehouden met natuur- en landschapswaarden.

Hoe ziet dat er buiten uit?

Een beweegvriendelijke openbare ruimte zit niet altijd in grote gebaren en ingrijpende ruimtelijke veranderingen. Voor ouderen kan het al een verschil maken als er tegels in de paden zijn geplaatst die als herkenningspunten kunnen worden gebruikt, terwijl een ommetje al kan worden gestimuleerd door een houten bordje dat een rondje van 20 tot 30 minuten aangeeft. Voor kinderen zijn er voldoende speelplekken en voor jongeren zijn er plekken waar ze elkaar kunnen ontmoeten zonder overlast te veroorzaken. Die ruimte hebben we samen met de jongeren vorm gegeven. Uitbreiding van het netwerk van fiets- en wandelpaden in de groene buitengebieden of het realiseren van ontbrekende schakels (zoals de fietsbrug over de A13) zijn een zichtbare aanvulling op het bestaande netwerk. Sommige gebiedsdelen houden we juist rustig, gelet op natuurwaarden en stilteplekken. De koppeling tussen het recreatief netwerk en de knooppunten van het openbaar vervoer is verder uitgebreid waardoor het voor de bewoners van de regio gemakkelijker is om met duurzame mobiliteit te genieten van de groene ruimte in onze gemeente. Bij de transformatie van (glas)tuinbouwgebieden, zoals Dwarskade, is een groene verbinding of buffer gerealiseerd. Daardoor is een zachte overgang ontstaan, waarbij het groen als het ware het gebied wordt ingetrokken.

1.4 EEN GEZOND ECOSYSTEEM MET EEN HOGE BIODIVERSITEIT

Wat willen we bereiken?

In 2050 hebben we er een natuurgebied bij. Naast de Akerdijkse plassen en het Krekengebied is ook het weidevogelkerngebied in de Zuidpolder van Delfgauw onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Lokaal bestaat het natuurnetwerk uit de groene buitengebieden samen met de daarop aangesloten groenstructuren in de kernen, de (glas)tuinbouwgebieden en de bedrijventerreinen. Dit netwerk van leefgebieden en ecologische verbindingzones is de basis voor het behoud en vergroting van de biodiversiteit in de gemeente. Ecologie en water zijn daarbij sterk met elkaar verbonden, waarbij de ambities elkaar kunnen versterken. Onze inzet is om het netwerk te beschermen en verder te versterken met maatregelen als natuurvriendelijke oevers, maaibeheer en het realiseren van ontbrekende schakels. Dit natuurnetwerk draagt ook bij aan klimaatadaptatie: natuur zorgt voor verkoeling in hete periodes en kan water bergen in nattere periodes. Dit alles vermindert fijnstof en zuivert afstromend hemelwater. Ook draagt het natuurnetwerk bij aan een aantrekkelijkere en gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier en nodigt het uit tot bewegen en ontmoeten. Door een goede zonering van gebieden zijn er ook rustige plekken waar kwetsbare natuur de ruimte heeft.

Hoe ziet dat er buiten uit?

Buiten zien we dat het weidevogelgebied in de Zuidpolder van Delfgauw zich heeft ontwikkeld. Het karakteristieke veenweidelandschap is nog steeds zichtbaar, maar de waterstanden zijn hoger en het gras is langer om de vogels bescherming te bieden. Elders in de gemeente is de natuur divers met weidegebieden, laagveenmoerassen en recreatiebos. Soms staat er in of bij een natuurgebied (tijdelijk) een bord dat het niet of beperkt toegankelijk is om de natuur rust te geven. Gelukkig staan er vogelkijkhutten om te kunnen genieten van de natuur zonder de dieren te storen. Verder zien we robuuste ecologische verbindingen, binnen en buiten de dorpskernen. Daar krijgt de natuur soms meer ruimte dan de mens. Er liggen dus niet altijd verharde, brede voetpaden maar soms ook een laarzenpad om planten en dieren een betere kans te geven. Ook beplanting ziet er anders uit. Zo kiezen we vaker voor bloemen die bijen en vlinders aantrekken, ook al is dat in beheer minder gemakkelijk. In het lokale natuurnetwerk zien we ecologisch ingericht en beheerd groen. Bij nieuwe wijken nemen we de ruimte om stevige ecologische verbindingen te maken.

Ontwikkelkaart

ONDERSCHIEDEND GROEN

EEN AANTREKKELIJK GROEN LANDSCHAP

- Behoud contour groene buitengebied
- Samenhangend groen netwerk binnen en buiten de kernen
- Stimuleren en faciliteren van een natuurgerichte landbouw in het Oude Leedegebied en Bieslandsepolder
- Bescherming en versterking van cultuurhistorische linten en elementen
- Het saneren van verouderde agrarische opstallen middels de Ruimte voor Ruimteregeling
- Aaneengesloten groengebied met veenweidelandschap, natuur- en recreatiegebieden
- Ruimte voor veenweidelandschap en natuur- en recreatiegebied

AANTREKKELIJKE, GROENE (OPENBARE) RUIMTE

- Vergroten van het percentage openbaar groen per inwoner
- Versterken van de beeldkwaliteit van het openbaar groen (aankleding en sierwaarde).
- Natuurvriendelijk maaibeheer
- Transformatiegebieden

EEN BEWEEGVRIENDELIJKE OPENBARE RUIMTE

- Voorzieningen voor recreatie en spelen in het openbaar groen uitbreiden
- Verder uitbreiden van het recreatief netwerk, aansluitend op OV-knooppunten
- Recreatieve poort bij de Dobbepas met intensievere recreatiefuncties
- Extensieve, recreatieve voorzieningen in het groene buitengebied stimuleren en ontwikkelen

EEN GEZOND ECOSYSTEEM MET HOGE BIODIVERSITEIT

- Het natuurnetwerk (NNN) uitbreiden en beschermen
- Aanleggen van groene verbindingen tussen de buitengebieden en transformatielocaties
- Beheren weidevogelkerngebied

Ontwikkelingslijn 2

EEN KARAKTERISTIEKE WOON- EN LEEFOMGEVING

We koesteren onze karakteristieke en gewaardeerde woonomgeving. In Pijnacker-Nootdorp woon je, anders dan in de ons omringende steden, in een dorpse en landelijke sfeer. De woonomgeving wordt gevormd door een

combinatie van bijzondere kenmerken. Het gaat niet alleen om ruime woningen, maar ook om goede voorzieningen, bereikbaarheid, het groen in en om de kernen, de hechte gemeenschap en de sociale en fysieke veiligheid. Juist de combinatie maakt Pijnacker-Nootdorp een unieke plek om te wonen in de Randstad.

Onze gemeente is meer dan een plek om te wonen. Er wordt in Pijnacker-Nootdorp ook volop gewerkt en richting 2050 zijn de locaties om te werken veel meer een onderdeel geworden van

de woonomgeving. Groene verbindingen leiden door en langs bedrijventerreinen en we kopen ook graag de lokale kassen geteelde producten. Als inwoners kennen we onze bedrijven, gaan we graag naar het levendige centrum en zijn we trots op de (glas)tuinbouw. De kennis van en over elkaar heeft de sociale samenhang versterkt en verbindingen voor planten en dieren door gebieden mogelijk gemaakt. Het geheel vormt een vertrouwde en prettige leefomgeving voor onze inwoners.

Voor een karakteristieke woon- en leefomgeving concentreren we ons op de volgende vijf ambities:

1. Een herkenbare woonomgeving
2. Een hechte gemeenschap
3. Een goede lokale en regionale bereikbaarheid
4. Een evenwichtige woningvoorraad
5. Een gezonde en veilige leefomgeving

2.1 EEN HERKENBARE WOONOMGEVING

Wat willen we bereiken?

In 2050 is Pijnacker-Nootdorp nog steeds een herkenbare, landelijke gemeente. Het samenwerkende geheel van kernen, bedrijventerreinen, (glas)tuinbouwgebieden en groengebieden vormt een unieke vestigingsplaats in de metropoolregio. De woonomgeving van Pijnacker-Nootdorp heeft een eigen identiteit en kwaliteit. Die is niet in één woord te vangen, maar het resultaat van allerlei factoren die samen dat gevoel van geborgenheid en eigenheid aan onze gemeente geven.

Hoe ziet dat er buiten uit?

Wanneer je door Pijnacker-Nootdorp loopt, fietst of rijdt ervaar je de groene en ruime opzet. Dit draagt bij aan de dorpse uitstraling van de gemeente. In alle woonwijken is naast ruimte om te wonen ook voldoende ruimte voor ontmoeting, beweging, groen en mobiliteit. Overal is de relatie tussen de groene buitengebieden en de woonkernen voelbaar en daarmee een belangrijk onderdeel van de identiteit. De drie woonkernen worden van elkaar gescheiden door de buitengebieden, waardoor er een duidelijk contrast is tussen de stedelijke structuren in de kernen en het landelijke milieu daaromheen. Door deze opzet is de natuur met ruimte voor recreatieve activiteiten altijd dichtbij.

Ook kunnen we buiten nog de geschiedenis van Pijnacker-Nootdorp zien. De cultuurhistorische linten lopen dwars door (glas)tuinbouwgebieden, levendige ontmoetingscentra, groengebieden en bedrijventerreinen. Vaak zijn ze ook aantrekkelijke fietsroutes en fungeren de groene randen als leefgebied voor dieren en planten. Daarmee zijn de linten belangrijke verbindingen die een waardevolle bijdrage leveren aan de landschappelijke structuur en identiteit van Pijnacker-Nootdorp. In aanvulling op de karakteristieke linten draagt ook de historische bebouwing (onder andere gemeentelijke- en rijksmonumenten) in belangrijke mate bij aan de herkenbaarheid van de gemeente.

Nieuwe ontwikkelingen zijn zodanig ingepast dat ze bijdragen aan de identiteit, herkenbaarheid en de samenhang van de kern en de wijk. Dat betekent dat nieuwe woningen aansluiten bij de dorpse of landelijke woonmilieus in de kernen en de

karakteristieken van de cultuurhistorische linten. Ook versterken ze (bestaande) recreatieve en ecologische functies. Alle elementen samen zorgen ervoor dat Pijnacker-Nootdorp ook in 2050 een unieke en herkenbare plek is om te wonen.

2.2 EEN HECHTE GEMEENSCHAP

Wat willen we bereiken?

Pijnacker-Nootdorp is in 2050 een inclusieve gemeente. Dat betekent dat iedereen op zijn of haar eigen wijze mee doet in de samenleving. Door ieders talenten naar vermogen aan te spreken staat er niemand aan de kant. De eigen kracht van inwoners en het omzien naar elkaar is de basis voor de gemeenschap en wordt gestimuleerd en gefaciliteerd in de fysieke leefomgeving. De leefomgeving creëert de randvoorwaarden voor ontmoeting, ontplooiing en leren die de betrokkenheid van inwoners naar elkaar versterkt.

Hoe ziet dat er buiten uit?

Iedere kern beschikt over een levendig centrum met een sterke sociale functie en aanwezigheid van gedifferentieerde (maatschappelijke) voorzieningen op het gebied van zowel onderwijs en cultuur als voor het sociaal domein. Daarbij zijn basisvoorzieningen die afgestemd zijn op de behoefte. Een huisarts, apotheek, supermarkt en integraal kind centrum (kinderopvang, onderwijs, naschoolse opvang) is voor iedereen toegankelijk en in de buurt. Waar mogelijk vestigen we die nabij de levendige ontmoetingscentra, zodat ontmoeting makkelijker en vanzelfsprekender wordt. In aanvulling op de centra speelt het actieve verenigingsleven een essentiële rol voor gemeenschap. Soms vinden ook zij hun basis in de centra, maar ze vormen in ieder geval een onderdeel van de kern en zijn daarmee verbonden via goede wandel-, fiets- en autoverbindingen. De verenigingen geven kleur en invulling aan culturele

voorzieningen, sportvoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen. Het verenigingsleven is samen met de centra de smeerolie voor de lokale gemeenschap.

Op verschillende andere wijzen wordt in 2050 de hechte gemeenschap gefaciliteerd. We doen dit door ruimte te geven aan andere ondersteunende voorzieningen. Zo kunnen vrijkomende accommodaties gebruikt worden als buurthuis om ontmoeting voor alle leeftijden mogelijk te maken en bieden we ruimte voor de organisatie van onderscheidende evenementen. Deze voorzieningen bewegen mee met de behoefte vanuit de samenleving. In nieuwe woonwijken reserveren we ruimte, zodat we in kunnen spelen op deze behoefte. Hetzelfde geldt voor voorzieningen in de openbare ruimte. Met een voldoende multifunctioneel ingerichte en goed toegankelijke openbare ruimte bieden we mogelijkheden voor alle doelgroepen. Daarbij ligt een nadruk op aanvullende ruimte voor jongeren, om elkaar te ontmoeten en een goede

toegankelijkheid voor ouderen. Deze (buiten)ruimtes zorgen tegelijkertijd voor de verbinding en verzachting van de grenzen tussen de uitbreidingen van onze woongebieden. Bovendien maken deze ruimtes deel uit van de leefomgeving van planten en dieren en leveren ze een bijdrage aan de klimaatbestendigheid van de gemeente.

Het groene, uitgestrekte buurtschap Craeyenburch in Nootdorp waar kwetsbare inwoners (begeleid) wonen, leren en werken, maakt onderdeel uit van de lokale gemeenschap. Er zijn op diverse plekken in de bestaande kernen en in de nog te realiseren woonwijken, nieuwe woonvormen toegevoegd die het voor de groter wordende groep senioren mogelijk maken om in of nabij hun vertrouwde omgeving te blijven wonen. Zo kunnen zij steunen op de hechte gemeenschap waar ze al jaren deel van uit maken en indien nodig in toenemende mate zorg van ontvangen. Er zijn (kleinschalige) appartementen met gemeenschappelijke voorzieningen, geclusterde woningen met zorg en verpleeghuisplekken. Wanneer mensen extra ondersteuning nodig hebben, zoeken we naar passende oplossingen. Die oplossingen liggen niet altijd in maatregelen die direct zichtbaar zijn in de fysieke leefomgeving. Soms liggen deze in netwerken, ondersteuning en andere aspecten uit het sociaal domein. Zo kan iedereen een plek vinden die past bij zijn of haar behoefte.

2.3 EEN GOEDE LOKALE EN REGIONALE BEREIKBAARHEID

Wat willen we bereiken?

Ook in 2050 is Pijnacker-Nootdorp lokaal en regionaal goed bereikbaar. Dit doen we door in te zetten op duurzame vervoersvormen: lopen, fietsen en openbaar vervoer. Deze vormen van vervoer dragen bij aan de andere ambities van de gemeente. Ze creëren ruimte voor groen en een aantrekkelijke openbare ruimte, brengen mensen in beweging, zijn goed voor de gezondheid en luchtkwaliteit, en versterken de sociale cohesie. Door goede alternatieven is de auto niet altijd de meest logische keuze. Zo werken we aan een mobiliteits-systeem met een blijvend goede bereikbaarheid dat in grote mate bijdraagt aan de unieke ervaring van wonen in het groen, waar de stedelijke voorzieningen dichtbij zijn.

Hoe ziet dat er buiten uit?

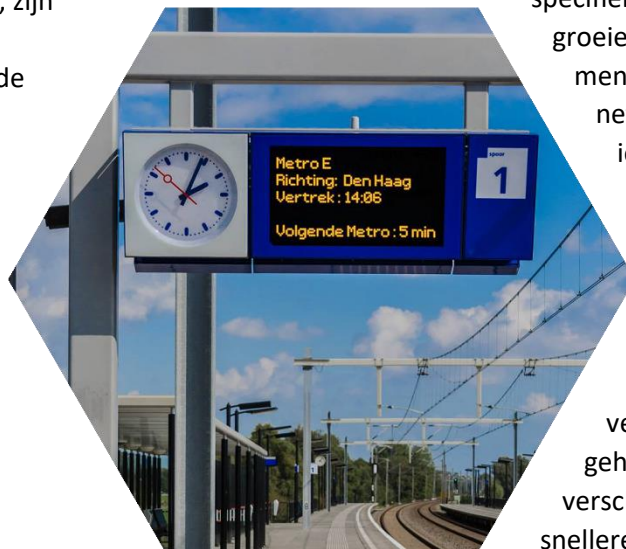
In 2050 is het mobiliteitssysteem in de gemeente veranderd. De ruggengraat van het mobiliteitssysteem wordt gevormd door een voortreffelijk netwerk voor lopen, fietsen en openbaar vervoer, zodat de keuze voor de auto minder vanzelfsprekend wordt. Bij

gebiedsontwikkelingen en het inrichten van de openbare ruimte is nadrukkelijk rekening gehouden met de voetganger en fietser. Hierdoor is gebouwd aan een hoogwaardig en efficiënt loopnetwerk. In de groene en afwisselende leefomgeving lopen mensen graag naar één van de nabij gelegen levendige ontmoetingscentra of naar de groene

buitengebieden. Bij de inrichting is specifiek rekening gehouden met het groeiende aantal ouderen en mensen met een beperking. Het netwerk zorgt ervoor dat iedereen mee kan (blijven)

doen. Via de metropolitane fietsroutes zijn andere steden en dorpen snel en veilig te bereiken. Het is een aangename manier voor mensen om zich te verplaatsen in de regio. Op het gehele fietsnetwerk zien we verschillende soorten fietsers. De snellere speed pedelec en de e-bike gaan vanwege de brede paden goed

samen met de traditionele fietser. Fietspaden zijn vaker losgekoppeld van autoroutes. We geven prioriteit aan duurzaam vervoer. Op de fiets geniet men van al het moois dat de gemeente te bieden heeft. De kwaliteit van het openbaar vervoer is verhoogd. Zo is de frequentie van de E-lijn verder

toegenomen en zijn de opstappunten goed bereikbaar. Er zijn voldoende stallingsmogelijkheden en de verblijfskwaliteit is hoog. Sommige stations en haltes vervullen een bredere logistieke functie. Op veel stations en haltes is deelmobiliteit beschikbaar. Het laatste gedeelte van de reis kan daardoor gemakkelijk met een deelfiets of -scooter worden afgelegd. Ontwikkelingen op het gebied van Mobility-as-a-Service maken het voor de gebruiker makkelijk deze deur-tot-deur reis te organiseren. Door in verschillende wijken vormen van deelmobiliteit aan te bieden worden mensen minder afhankelijk van een eigen voertuig. Omdat er meer ruimte is ontstaan voor spelen, groen en ontmoeting heeft deelmobiliteit een positieve bijdrage geleverd aan de ruimtelijke kwaliteit. In 2050 zien we beperkte veranderingen in het bestaande autonetwerk. Dat is en blijft op orde. Ook als we na 2025 nog maximaal 4.000 nieuwe woningen gaan bijbouwen is de huidige basis, in combinatie met de duurzame alternatieven, voldoende om de bereikbaarheid te garanderen. Waar nodig zijn lokale knelpunten in het autonetwerk opgelost. Auto's rijden in 2050 elektrisch. Er is daarom een fijnmazig netwerk van laadinfrastructuur aangelegd. De laadpalen helpen bij het balanceren van het net. De totale mobiliteitsmix waarborgt de lokale en regionale bereikbaarheid, en levert tegelijkertijd een bijdrage aan de andere ambities van de gemeente.

2.4 EEN EVENWICHTIGE WONINGVOORRAAD

Wat willen we bereiken?

In 2050 is de aansluiting tussen aanbod van en vraag naar woningen verbeterd door uitbreiding van de woningvoorraad op plekken waar dit de identiteit en herkenbaarheid (zie 2.1) van Pijnacker-Nootdorp kan versterken. Mensen willen graag in Pijnacker-Nootdorp wonen, dat zien we door de groei van het aantal inwoners en blijvende vraag naar woningen hier en in de regio. We zijn ons daarbij bewust van de veranderende vraag naar woningen doordat inwoners andere woonwensen hebben. Het resultaat is een compleet en gedifferentieerd woningaanbod, ook op buurtniveau, waardoor inwoners in hun eigen omgeving kunnen opgroeien en oud worden.

Hoe ziet dat er buiten uit?

Na het afronden van de geplande groei in Keijzershof, Ackerswoude, Tuindershof en de Scheg - waar nog circa 2.000 woningen worden gerealiseerd – bouwen we tot 2050 nog maximaal 3.000 tot 4.000 nieuwe woningen. We richten ons op een dorpse en landelijke woonervaring en zorgen ervoor dat de uitbreidingen bijdragen aan de herkenbaarheid en identiteit van de gemeente. Het bewaken van de samenhang tussen nieuwe en bestaande buurten is, in lijn met ons kompas voor de Omgevingsvisie, een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkelingen.

Met de nieuwe woningen komen we tegemoet aan de autonome woonbehoefte van onze inwoners en leveren we een bescheiden bijdrage aan de grote

regionale vraag naar woningen. Dat betekent dat we in alle kernen niet alleen woningen realiseren maar ook andere woonvormen. Met een hoger percentage meergezinswoningen in nieuwe woonwijken komen we tegemoet aan de woonbehoefte van starters en senioren. Minimaal 30% van de woningen is een sociale (huur)woning. Nieuwe buurten krijgen hierdoor een gedifferentieerde woningvoorraad. Gezien de vergrijzende bevolking hebben we ruimte nodig voor nieuwe woon-zorgcombinaties. Het gaat om minimaal honderd intramurale (verpleeghuis)plekken en evenveel plekken waar wonen en zorg gecombineerd wordt. Met een nieuwbouwproductie die (in aantallen) aansluit bij de jaarlijkse behoefte voorkomen we verzadiging van de lokale markt en vergroten we de kans voor inwoners om een lokale wooncarrière te kunnen doorlopen. Dit vertaalt zich in een passend bouwtempo van gemiddeld 200 woningen per jaar uitgaande van een behoefte van 4.000 woningen tot 2040.

De fysieke ruimte om woningen te bouwen, zoeken we door inbreiding in de kernen en door (glas)tuinbouwgebieden die niet meer toekomstbestendig zijn gefaseerd te transformeren. Het Dwarskadegebied is hierbij een logische eerste stap. Niet alleen is er in Nootdorp al jaren weinig gebouwd en is de woningbehoefte hier groot. Ook kan dit gebied niet meer goed worden gebruikt als modern en innovatief (glas)tuinbouwgebied. Daarvoor zijn de randvoorwaarden niet (meer) aanwezig. Wonen is

één van de functies die in dit gebied een plek kan vinden.

Tegelijkertijd kan de ontwikkeling ook bijdragen aan alle andere ambities van de gemeente. Door geleidelijke transformatie van de (glas)tuinbouwgebieden Dwarskade, Overgauw, Rijskade en Balijade, komt er op termijn meer ruimte voor functieverandering van gebieden, waaronder naar wonen. De volgorde van de te ontwikkelen locaties en het (jaarlijks) aantal te bouwen woningen per locatie wordt nader uitgewerkt in een woningbouwplanning. Voor gebieden die nog niet klaar zijn voor permanente bebouwing verkennen we de mogelijkheid voor tijdelijke huisvesting van bijvoorbeeld spoedzoekers. In Emerald wordt een onderzoeksgebied aangewezen. Dat betekent dat er wordt onderzocht of er op een deel van deze locatie (alleen op de gronden waar momenteel het tuincentrum is gevestigd) mogelijkheden zijn voor functieverandering in de vorm van bijvoorbeeld het toevoegen van woningen voor doelgroepen. Het onderzoek voor het ten zuiden daarvan gelegen gebied richt zich niet op verandering van de groenfunctie, maar gaat uit van handhaving van deze groene buffer en bouwt voort op de algemene waardering voor en verbetering van dit groen en de mede daaruit voortvloeiende waarde die het gebied nu heeft voor ontmoeten, bewegen, honden uitlaten, wandelen en spelen. De relatie met de A13, in de vorm van bijvoorbeeld luchtkwaliteit en geluidshinder, moet deel uit maken van het onderzoek.

2.5 EEN GEZONDE EN VEILIGE LEEFOMGEVING

Wat willen we bereiken?

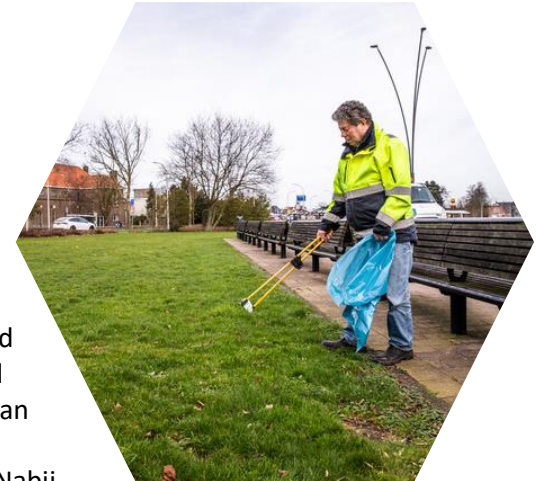
Door ook in 2050 een gezond woon- en leefklimaat te bieden, ondersteunen we de gezondheid en vitaliteit van onze inwoners. Ook willen we dat onze inwoners zich prettig en veilig (blijven) voelen in hun leefomgeving. Daaronder verstaan we niet alleen de fysieke veiligheid in de vorm van bijvoorbeeld zo min mogelijk inbraken en diefstal of bescherming tegen risicobronnen. Het gaat ook over sociale veiligheid. Niemand wordt uitgesloten en inwoners ervaren een gevoel van gemeenschappelijkheid binnen de gemeente.

Hoe ziet dat er buiten uit?

De gezondheid van mensen is afhankelijk van vele, vaak persoonlijke factoren. Daar hebben we als gemeente of gemeenschap beperkt invloed op. Wel kunnen we ons inzetten voor een omgeving die gezond leven makkelijker maakt. In 2050 zien we dat er binnen de gemeente voldoende en gevarieerde mogelijkheden zijn voor ontmoeten, sport, cultuur en bewegen in zowel de openbare ruimte als in verenigingsverband. We houden het niveau van

onze voorzieningen op peil. Onze sport- en cultuurvoorzieningen groeien en ontwikkelen mee met de groei in het aantal inwoners en de behoefte van deze mensen. Dat draagt bij aan het functioneren van de wijk en de kern, maar stelt mensen ook op individueel niveau in staat om te gaan met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen. Het groen in de gemeente zorgt ook voor een positieve invloed op de gezondheid, met bijvoorbeeld natuur en stilteplekken. Voor de sociale veiligheid zijn netwerken van voorzieningen en ketenpartners essentieel. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat deze leefomgeving veilig is en als zodanig beleefd wordt door onze inwoners. Daarom richten we de openbare ruimte zo in dat het kiezen van de juiste weg vanzelfsprekend is, ontmoeting makkelijk plaats kan vinden en het buiten netjes en ordelijk is. Een voorspelbare, beheersbare, overzichtelijke en aantrekkelijke openbare ruimte draagt bij aan het gevoel van veiligheid. In aanvulling daarop ziet de kenner de aanbevelingen uit het Keurmerk Veilig Ondernemen en het Politie Keurmerk Veilig Wonen terug in onze gemeente. Het gaat niet om de regels die daarin beschreven worden, maar om de feitelijke en ervaren veiligheid die daaruit voortvloeit. De bereikbaarheid voor hulpdiensten en de beschikbaarheid van bluswater is op orde. Door een goed ontwerp en goede inrichting van de openbare ruimte maakt dit een

vanzelfsprekend en onopvallend onderdeel uit van de fysieke leefomgeving. Nabij complexen waar veel ouderen wonen, is extra aandacht besteed aan de inrichting van de ruimte. Zo kunnen ook minder zelfredzame mensen bij een calamiteit toch een veilige plek vinden. Vaak zien we buiten de inspanningen voor een veilige leefomgeving niet letterlijk terug. Wandelend door de wijk ben je je er niet van bewust dat de buisleidingen en bedrijven op voldoende afstand liggen, waardoor (kwetsbare) mensen beschermd worden en de kans klein is dat er, bij bijvoorbeeld een breuk in een leiding, grote veiligheidsrisico's ontstaan. Criminaliteit, inbraak en diefstal zijn risico's voor de fysieke veiligheid die grotendeels buiten de invloedssfeer van de fysieke leefomgeving liggen. Daar wordt vooral ingezet op preventie en repressie. Ook een klimaatbestendige gemeente, en een goede omgevingskwaliteit dragen bij aan een gezonde gemeente. Door de synergie op te zoeken, zijn we in staat om meerdere doelen te bereiken.

Ontwikkelkaart

KARAKTERISTIEKE WOON- EN LEEFOMGEVING

EEN HERKENBARE WOONOMGEVING

- Drie unieke kernen in een groen landschap
- Cultuurhistorische linten door alle gebieden heen
- Buitengebieden zijn snel en makkelijk bereikbaar vanuit de woonkernen

EEN HECHTE SAMENLEVING

- Levendige ontmoetingscentra
- Sportverenigingen als centraal onderdeel van de kernen
- Verenigingen als centraal onderdeel van de kernen
- Basisvoorzieningen in iedere kern

EEN GOEDE LOKALE EN REGIONALE BEREIKBAARHEID

- Het goed aansluiten van de lokale basisinfrastructuur op het regionale en landelijke netwerk
- Het verbeteren van de bereikbaarheid en aansluiting op het HOV-netwerk vanuit de kernen met duurzame vervoerswijzen

EEN EVENWICHTIGE WONINGVOORRAAD

- Uitbreiding van de woningvoorraad in een passend woonmilieu op locaties binnen de kernen
- Uitbreiding van de woningvoorraad in een passend woonmilieu door glastuinbouwlocaties buiten de kernen te transformeren
- Onderzoekslocaties functieverandering

EEN GEZONDE EN VEILIGE LEEFOMGEVING

- Extensieve recreatie in de openbare ruimte en de groene buitengebieden
- Sportlocaties in en rond de kernen

AANTREKKELIJK ECONOMISCH VESTIGINGS- KLIMAAT VOOR INWONERS EN ONDERNEMERS

De economische gezondheid van onze inwoners en ondernemers is een bouwsteen voor een hechte samenleving. Economische vitaliteit is meer dan de som van individuele bedrijven en ondernemers. Het strekt zich uit tot de fysieke leefomgeving van al onze inwoners en draagt bij aan de sociale samenhang in de gemeente. In onze fysieke leefomgeving is de economie in het algemeen en de (glas)tuinbouw in het bijzonder mede bepalend voor onze ruimtelijke identiteit. De bedrijventerreinen en (glas)tuinbouwgebieden grenzen aan of maken deel uit van de kernen. Deze relatie willen we richting 2050 versterken. Door te werken aan betere verbindingen tussen de kernen, het groen en de economische clusters in de vorm van onder andere fietspaden, groene zones en energieuitwisseling wordt overlast die nu soms nog wordt ervaren omgezet in begrip en

waardering. Dat geldt ook voor de sociale samenhang. De bruisende centra waar de hechte gemeenschap mede wordt gevormd, zijn de thuisbasis van veel ondernemingen. De (glas)tuinbouwbedrijven bieden werk aan mensen van binnen en buiten onze gemeente. Tuinders zijn betrokken bij het verenigingsleven en dragen bij aan maatschappelijke opgaven door middel van innovatie (digitalisering, verduurzaming, kortere ketens enz.). Met elkaar geven we bedrijven ruimte om te ondernemen. De glastuinbouw blijft anticiperen en zich ontwikkelen. De economische activiteit groeit in ieder geval tot 2025 mee met de beroepsbevolking.

Voor een aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat gaan we ons concentreren op de volgende drie ambities:

1. Vitale bedrijven, complementair aan de regio
2. Een gezonde arbeidsmarkt en voldoende regionale werkgelegenheid
3. Duurzaam en circulair ondernemen

3.1 VITALE BEDRIJVEN, COMPLEMENTAIR AAN DE REGIO

Wat willen we bereiken?

In 2050 zijn detailhandel, (glas)tuinbouw en zakelijke dienstverlening nog altijd de grootste sectoren en pijlers van onze economie. We kiezen er voor om vanuit de eigenheid van een groene wooneconomie met de regio samen te werken. Daarbij zijn we binnen het gelijke speelveld van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag en Businesspark Haaglanden aansluitend en aanvullend op het gebied van werkgelegenheid, groot- en detailhandel en maatschappelijke en zakelijke dienstverlening. We breiden het aantal en de omvang van de bedrijventerreinen en (glas)tuinbouwgebieden niet uit. Kansen voor groei van de werkgelegenheid zien we vooral door het terughalen van productie en banen vanuit het buitenland (reshoring) en de kwalitatieve versterking van de bestaande bedrijventerreinen en de (glas)tuinbouw. Die kwaliteitsverbetering willen we bereiken door herstructurering, modernisering en optimale benutting. Ook zetten we ons in voor revitalisering en herpositionering van onze centra, banen in of verwant aan de digitale economie en woon-gerelateerde werkgelegenheid. We bieden een aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat aan inwoners en ondernemers die richting 2050 graag blijven of zich vestigen in onze gemeente. De goede bereikbaarheid, fysieke kwaliteit, strategische ligging ten opzichte van de grote steden, de groene

buitengebieden en ons ondernemersklimaat zijn de belangrijkste vestigingsvoorwaarden voor inwoners en bedrijven. De aspecten rond fysieke veiligheid zoals beschreven in paragraaf 2.5 zijn een onderdeel van een aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat. In aanvulling daarop zijn we bovendien alert op ondermijnende criminaliteit en treden daar direct tegen op.

Hoe ziet dat er buiten uit?

De plekken waar gewerkt wordt zien er in 2050 anders uit dan nu en ook in de woonwijken zien we kleinschalige werkvormen, zoals eenmanszaken, kleine ambachten en ZZP-ers. De bestaande of in ontwikkeling zijnde bedrijventerreinen zijn waar nodig geherstructureerd tot moderne en parkachtige bedrijventerreinen. Hierdoor is het ook voor nieuwe vormen van bedrijvigheid en ondernemerschap aantrekkelijk zich op deze terreinen te vestigen. Door optimaal gebruik te maken van de ruimte is het op deze terreinen niet alleen prettig werken, maar ook fijn verblijven of ontmoeten. Hier vinden we ook nieuwe, aanvullende werkgelegenheid in verschillende sectoren en voor allerlei opleidingsniveaus. In de levendige ontmoetingscentra heeft een economische verbreding plaatsgevonden en is ruimte voor een diversiteit aan economische, maatschappelijke en culturele voorzieningen. Dit

zorgt voor nieuwe bedrijven, meer werkgelegenheid en een plek waar de hechte gemeenschap elkaar treft bij (culturele) evenementen of gewoon tijdens een van de regelmatige bezoeken aan het centrum. In de centra vinden we een gevarieerd aanbod aan winkels en restaurants. De centra zijn, ondanks de toegenomen online-aankopen, mede door de verbreding en de (sociale) rol die ze spelen in de hechte gemeenschap, een aantrekkelijke plek om naar toe te gaan. In de (glas)tuinbouwgebieden heeft herstructurering en innovatie binnen de Greenport West-Holland geleid tot een efficiënter gebruik van de ruimte. Dat zien we terug in de maat en schaal van de gebouwen. Door goed te anticiperen kan in de drie grote (glas)tuinbouwgebieden wellicht zelfs groei van de sector plaatsvinden. Daarbij hebben we uitvoerbare keuzes gemaakt over de mogelijkheden voor voormalige bedrijfswoningen. Daarnaast komt ook ruimte vrij, met name aan de randen. Deze wordt benut voor energieopwekking door zonnepanelen op waterbassins te plaatsen of op plekken die niet meer kunnen worden gebruikt voor (glas)tuinbouw (overhoeken). Bovendien biedt dit ruimte voor groene corridors, zoals we die al kennen in Noukoop, waarmee planten en dieren ook in deze gebieden een plek vinden. Voor de herstructurering zullen één of meerdere gebiedsgerichte programma's worden opgesteld.

3.2 GEZONDE ARBEIDSMARKT EN VOLDOENDE REGIONALE WERKGELEGENHEID

Wat willen we bereiken?

In 2050 zijn onze economische activiteiten, uitgedrukt in het aantal banen, lokaal en regionaal gegroeid. Werk is niet alleen belangrijk om te voorzien in levensonderhoud, het draagt ook bij aan de mentale en sociale gezondheid van mensen in een inclusieve samenleving waar ook aandacht is voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (brede welvaart). Het geeft structuur aan de dag en is een manier om een steentje bij te dragen aan de samenleving. Het economisch en sociaal netwerk is met elkaar verbonden. Op het gebied van de arbeidsmarkt en werkgelegenheid is Pijnacker-Nootdorp in de toekomst ondersteunend aan de regionale economie. Zij draagt actief bij aan regionale initiatieven, zoals regionale samenwerking op het gebied van arbeidsmarkt en een leven lang ontwikkelen, zoals de 'human capital agenda'. Onze groene wooneconomie is een aantrekkelijke vestigingsfactor gebleken. Daarom heeft zich in 2050 steeds meer woon-gerelateerde bedrijvigheid gevestigd in onze gemeente. Ook is het aantal ZZP-ers dat hier woont, werkt en recreëert flink toegenomen. Deze groep heeft zich als collectief georganiseerd in een goed functionerend netwerk, is zichtbaar in de samenleving en draagt bij aan de hechte gemeenschap.

Hoe ziet dat er buiten uit?

De fysieke leefomgeving biedt de juiste randvoorwaarden voor een gezonde arbeidsmarkt en voldoende regionale werkgelegenheid. Zo is er voldoende huisvesting voor starters op de woningmarkt, zodat zij hier kunnen wonen en werken. Een deel van de bedrijven in Pijnacker-Nootdorp kan niet zonder arbeidsmigranten. Daarom zijn er passende oplossingen gerealiseerd voor de huisvesting van arbeidsmigranten op lokaal niveau en in regionaal verband. Ook deze (tijdelijke) inwoners wonen daarmee prettig en veilig in onze gemeente. Ze zijn geregistreerd en hebben toegang tot zorg en voorzieningen, waarmee het risico op uitbuiting is verkleind. Dit heeft bijgedragen aan het behoud van voldoende arbeidspotentieel en daarmee de concurrentiepositie van met name de (glas)tuinbouw in de Greenport West-Holland. Daarnaast is kleinschalige functiemenging zichtbaar in de rustige woonwijken. Daar zijn bijvoorbeeld mogelijkheden voor ZZP-ers om te werken. Ook op de moderne en soms parkachtige bedrijventerreinen zien we meer variatie ontstaan. Er is daar op bescheiden schaal ruimte ontstaan voor andere vormen van werkgelegenheid in bijvoorbeeld de vorm van ontmoetingsruimtes voor

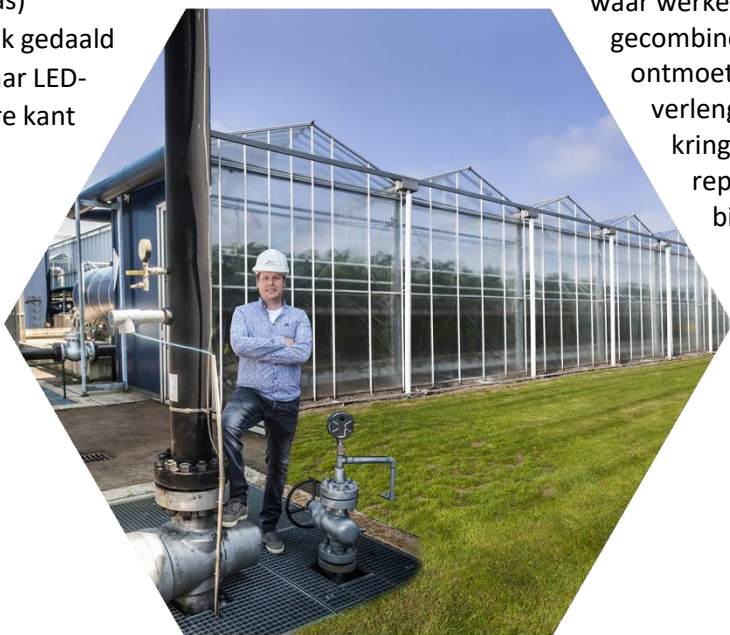

bestaande en nieuwe ondernemers en toenemende mate ZZP-ers en innovatieve, aan de digitale economie verwante bedrijven. Om deze digitale economie mogelijk te maken, moeten de bedrijven kunnen beschikken over goede digitale verbindingen. Dit is maar beperkt zichtbaar in de publieke buitenruimte en bestaat uit vele kabels onder de grond en antennes op daken. Als samenleving zijn we nooit uitgeleerd en de snel veranderende economie vraagt om her-, bij- en omscholing en een goede relatie tussen onderwijs en bedrijfsleven. Het leren in de praktijk vindt voor een deel dan ook plaats op de bedrijventerreinen.

3.3 DUURZAAM EN CIRCULAIR ONDERNEMEN

Wat willen we bereiken?

Pijnacker-Nootdorp onderscheidt en profileert zich richting 2050 in de regio als groene, duurzame en circulaire economie. Duurzaam en circulair ondernemen is in Pijnacker-Nootdorp de basis. In 2050 is heel ondernemend Pijnacker-Nootdorp overgegaan op duurzame energie. Alle bedrijventerreinen hebben hier vanuit een gebiedsgerichte aanpak aan bijgedragen. De (glas)tuinbouw is in 2040 al energieneutraal mede vanwege de license to produce en de vraag vanuit de EU-markt naar CO₂-vrije producten. Dit is samen met de Greenport West-Holland bereikt door een combinatie van energiebesparing, lokale geothermie en regionale restwarmte. De behoefte aan elektriciteit in de (glas)tuinbouw is enerzijds flink gedaald door de omschakeling naar LED-verlichting. Aan de andere kant is de behoefte aan elektriciteit juist weer toegenomen door intensivering van de teelt en elektrificering van de warmtevoorziening. De

volledig externe CO₂-voorziening is in 2025 gerealiseerd door uitbreiding van het OCAP-netwerk en de verduurzamingsmaatregelen voor warmte en elektra worden in de (glas)tuinbouw mede dankzij het regionaal samenwerkingsverband Warmte Samenwerking Oostland (WSO) gerealiseerd.

Hoe ziet dat er buiten uit?

Onze groene, duurzame en circulaire economie zien we terug in verschillende aspecten van de fysieke leefomgeving. Op bedrijventerreinen vinden we lichte, lokale, circulaire ambachtscentra waar verschillende initiatieven slim zijn gecombineerd en de circulaire economie wordt bevorderd. Product-hergebruik staat hier centraal en het is een plek waar werken en leren wordt gecombineerd. In de levendige ontmoetingscentra zitten in het verlengde hiervan kringloopwinkels, terwijl repaircafés-ook- in de wijken bijdragen aan het voorkomen van het verspillen van grondstoffen en materialen en een plek zijn waar mensen elkaar

ontmoeten. In de (glas)tuinbouw zien we duurzaam en circulair ondernemen terug in: kringloopproductie, weerbare planten, nieuwe circulaire producten door crossovers met andere sectoren en duurzame teeltsystemen. Mede dankzij de emissieloze en circulaire kas, waterfabrieken en wateropslag in de bodem zijn de effecten op het milieu afgenomen. Ook voor het transport van producten en bevoorrading wordt gebruik gemaakt van duurzame, emissieloze mobiliteit. In de toegenomen elektriciteitsvraag wordt voor een deel voorzien door eigen opwekking. Op de daken van bedrijfsgebouwen liggen zonnepanelen en waterbassins zijn eveneens voorzien van drijvende zonnepanelen. Al deze elektriciteit moet worden getransporteerd. Dat betekent dat de drukte in de ondergrond steeds verder toeneemt. Door een programma voor de ondergrond op te stellen wordt de bodem optimaal benut, zonder de kwaliteiten aan te tasten. Er is mede daardoor ook ruimte in de ondergrond gevonden voor de aanleg van regionale warmtenetten, hoge temperatuuropslag en warmtedistributienetten. De natuurgerichte en groene economie, wat mede een reden is voor bedrijven om zich hier te vestigen, zien we terug in de vorm van ruimte voor groen als bijdrage aan het lokale groene netwerk en waar mogelijk als verbinding naar het groene buitengebied.

Ontwikkelkaart

AANTREKKELIJK ECONOMISCH VESTIGINGSKLIMAAT

VITALE BEDRIJVEN, COMPLEMENTAIR AAN DE REGIO

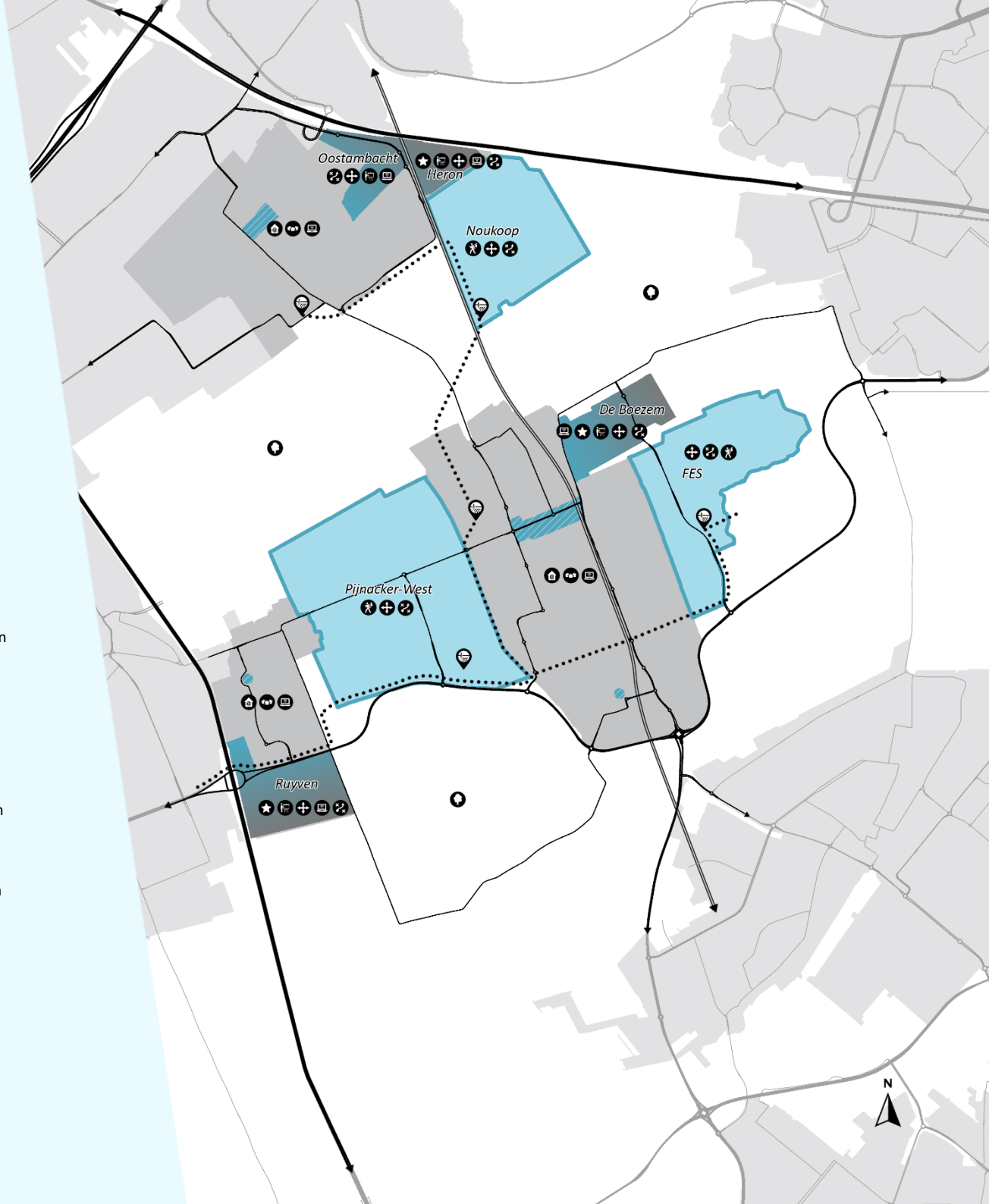
- Herstructurering en modernisering van alle drie de (glas)tuinbouwgebieden
- Revitalisering en herpositionering van de levendige ontmoetingscentra
- Kleinschalig gemengde bedrijventerreinen
- Zo nodig herstructurering en kwalitatieve verbetering van bedrijventerreinen
- Groen en recreatie als vestigingsfactor
- Kleinschalig mengen van wonen en werken

GEZONDE ARBEIDSMARKT EN VOLDOENDE WERKGELEGENHEID

- Verbinding tussen onderwijslocaties (lokaal en regionaal) en bedrijventerreinen
- Goede digitale connectiviteit
- Woningen voor starters & passende huisvesting voor arbeidsmigranten
- Zoekgebied voor huisvesting van arbeidsmigranten

DUURZAAM EN CIRCULAIR

- Fysieke ruimte voor verduurzaming en circulariteit op de bedrijventerreinen en in de (glas)tuinbouw
- Energietransitieplannen voor de bedrijventerreinen en de (glas)tuinbouwgebieden.
- Geothermiebronnen inclusief verbindingen in de gemeente en restwarmte van de regio

EEN VEERKRACHTIGE LEEFOMGEVING VOOR MENSEN, PLANTEN EN DIEREN

We zijn trots op de groene leefomgeving en zetten ons in voor behoud en versterking. De waarde van onze directe leefomgeving voor de ruimtelijke kwaliteit, de sociale samenhang en als leefgebied van planten en dieren wordt breed herkend. In de intensieve corona-periode zijn we met elkaar veel in en om huis geweest. Daardoor is de directe omgeving intensiever gebruikt en heeft meer aandacht gekregen. Een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving is niet vanzelfsprekend. De leefomgeving is kwetsbaar voor verstoringen. Dat willen we verbeteren. Daarmee bedoelen we dat de leefomgeving om kan gaan met plotselinge en heftige gebeurtenissen zoals extreem weer aan de ene kant en langdurige en langzame druk van

bodemdaling of de (landelijke) afname van de biodiversiteit aan de andere kant. We werken aan een leefomgeving die veranderingen en verstoringen op kan nemen en steeds een nieuw evenwicht kan bereiken. Dat is noodzakelijk. Onze leefomgeving strekt zich uit over de hele gemeente, dwars door alle gebieden en staat in verbinding met de gemeenten om ons heen. Daarmee biedt de veerkrachtige leefomgeving een kans om gebieden met elkaar te verbinden, sociale samenhang te versterken en leefgebieden voor planten en dieren te verbeteren.

Om dit te bereiken gaan we ons concentreren op de volgende drie ambities:

1. Een duurzame gemeente
2. Een klimaatbestendige gemeente
3. Een goede omgevingskwaliteit

4.1 EEN DUURZAME GEMEENTE

Wat willen we bereiken?

Uiterlijk in 2050 maken we in Pijnacker-Nootdorp alleen nog maar gebruik van duurzame energie. Dat betekent dat alle energie die in de gemeente wordt gebruikt duurzaam en CO₂-vrij is opgewekt. Daarbij maken we gebruik van duurzame bronnen in de vorm van zonne-energie, bodemenergie, geothermie, restwarmte en biovergisting. Waar mogelijk en passend wekken we energie in de gemeente zelf op. Niet alle energie die in 2050 nodig is, wordt binnen de gemeentegrenzen opgewekt, daar hebben we niet genoeg ruimte voor kunnen vinden. Een deel van de energie, halen we daarom uit, of zelfs van buiten de regio. Alleen daarmee kunnen we zorgen voor een robuust energiesysteem.

De (glas)tuinbouw is en blijft de grootste consument van energie in onze gemeente, maar in 2050 is er veel veranderd. Samen met commerciële partijen wordt in de (glas)tuinbouwgebieden warmte opgewekt door middel van geothermiebronnen. Deze warmte wordt in de (glas)tuinbouwbedrijven gebruikt, maar ook in woningen en door bedrijven. Zo

worden hernieuwbare energiebronnen niet alleen efficiënt gebruikt, maar versterkt het ook de verbinding tussen de (glas)tuinbouw en inwoners en ondernemers in de kernen. Een deel van de benodigde elektriciteit wordt opgewekt in de (glas)tuinbouwgebieden.

Inwoners en ondernemers maken in 2050 vooral gebruik van duurzame vervoersvormen zoals lopen, fietsen en openbaar vervoer, zodat de keuze voor de auto minder vanzelfsprekend wordt. Er zijn beperkte veranderingen in het bestaande autonetwerk. Dat is en blijft op orde. Het gebruik van een (eigen, elektrische) auto is daarmee nog steeds goed mogelijk, maar door betere alternatieven niet altijd de eerste keuze. We geven prioriteit aan duurzaam vervoer. Zo is een mobiliteitssysteem ontstaan dat een bijdrage levert aan een duurzame gemeente, maar met een blijvend goede bereikbaarheid van de levendige centra en de stedelijke voorzieningen, aansluitend aan de kwaliteiten van Pijnacker-Nootdorp.

In 2050 is niet alleen het aanbod aan energie veranderd, ook de vraag naar de energie is gewijzigd. Woningen zijn beter geïsoleerd en elektrische apparaten zijn steeds efficiënter geworden. Door verduurzaming van alle woningen en bedrijven is de vraag dan ook aanzienlijk naar beneden gegaan. Ieder gebouw en gebied heeft eigen kenmerken, die vragen om andere oplossingen. Daarom is de verduurzaming ook

maatwerk geweest, waarbij steeds is afgewogen wat het juiste en meest passende systeem is. De wijze waarop we dat doen, is in een apart programma beschreven. De bouw van nieuwe gebouwen, of dat nu woningen, bedrijfsgebouwen of kassen zijn, gebeurt zonder uitzondering duurzaam en minimaal energieneutraal.

Hoe ziet dat er buiten uit?

De transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame energie zien we buiten terug. Zonnepanelen op daken van woningen en bedrijfsgebouwen zijn vanzelfsprekend geworden, ook aan de gevels van woningen, bedrijfsgebouwen en kassen zien we (soms) zonnepanelen terug. Grote parkeerplaatsen zijn overdekt met zonnepanelen. Door nieuwe technieken liggen, waar mogelijk, op kassen vrijwel onzichtbare transparante zonnepanelen. In 2030 zijn er op veld in de (glas)tuinbouw ongeveer 15 ha zonnepanelen geplaatst. Richting 2050 is dat aantal gegroeid naar

50 ha. Dubbel grondgebruik door zonnepanelen te plaatsen op waterbassin heeft de voorkeur, maar ook op gronden die niet meer voor (glas)tuinbouw gebruikt kunnen worden (overhoeken) zien we soms zonnepanelen op het veld staan. Per gebied is zorgvuldig bekeken waar ruimte kan worden gevonden, zonder dat dit de ontwikkeling en het areaal van de (glas)tuinbouw beperkt. Wanneer zonnepanelen op veld worden geplaatst, dan benutten we gelijk de kans die dit biedt voor het versterken van de biodiversiteit. Door de panelen iets uit elkaar te plaatsen en kleine hoogteverschillen te introduceren kunnen nieuwe biotopen gecreëerd worden. Dit is een goed voorbeeld van de manier waarop meerdere doelstellingen (biodiversiteit, energietransitie en (glas)tuinbouw) met elkaar kunnen worden verbonden. In de glastuinbouwgebieden Noukoop en Pijnacker-Oost zijn nieuwe geothermiebronnen geslagen, maar daar zie je buiten weinig van. De (herstructurerings)opgave in de glastuinbouw is

omvangrijk. Daarom hebben we daar gebiedsgerichte omgevingsprogramma's voor gemaakt.

In een duurzame gemeente verplaatsen inwoners en ondernemers zich op een duurzame manier. Door bij gebiedsontwikkelingen en het (her)inrichten van wijken nadrukkelijk rekening te houden met de voetganger en fietser ziet de openbare ruimte er anders uit. Het resultaat is een hoogwaardig en efficiënt loopnetwerk en een verbeterde bereikbaarheid van de opstappunten van het openbaar vervoer. In 2050 zien we beperkte veranderingen in het bestaande autonetwerk. Dat is en blijft op orde. Auto's rijden in 2050 elektrisch. Er is daarom een fijnmazig netwerk van laadinfrastructuur aangelegd. De laadpalen helpen bij het balanceren van het net. De (deel)auto is nog steeds een volwaardig alternatief, maar wandelen, fietsen en groen verkiezen we boven de auto, wegen en parkeerplaatsen.

4.2 EEN KLIMAATBESTENDIGE GEMEENTE

Wat willen we bereiken?

De leefomgeving in Pijnacker-Nootdorp kan in 2050 de gevolgen van klimaatverandering goed opvangen. De ecologische, bodem- en watersystemen kunnen tegen een stootje en bewegen mee met extreem weer. Zo zijn we goed bestand tegen heftige regenval, hittestress, bodemdaling en langere droge periodes. Het watersysteem is goed op orde en de kwaliteit is flink verbeterd. We kunnen het water goed afvoeren en houden water lokaal vast wanneer extreme buien vallen. Daarmee beperken we de plotselinge druk op het watersysteem en is er water beschikbaar voor drogere perioden. Dat water zetten we onder andere in om verdroging en bodemdaling te voorkomen. We zetten in op duurzaam watergebruik om verspilling te voorkomen. Rondom de opgaven en oplossingen op het gebied van water werken we nauw samen met het Hoogheemraadschap van Delfland en Dunea.

Bij nieuwbouw en herstructurering bouwen we circulair en natuurinclusief. Onder circulair bouwen verstaan we het ontwikkelen, gebruiken en hergebruiken van gebouwen, gebieden en infrastructuur, zonder natuurlijke hulpbronnen onnodig uit te putten, de leefomgeving te vervuilen en ecosystemen aan te tasten. Economisch

verantwoord en bijdragend aan het welzijn van mens en dier¹. Natuurinclusief bouwen betekent dat in of rondom het gebouw maatregelen worden getroffen die een bijdrage leveren aan de lokale biodiversiteit². We weten dat ontwikkelingen snel gaan en definities regelmatig geactualiseerd moeten worden. Dat nemen we mee bij de monitoring en evaluatie. Zo zorgen we ervoor dat er in de gemeente een prettige leefomgeving is voor mensen, planten en dieren. Door gebieden fysiek met elkaar te verbinden, bijvoorbeeld met doorgaande watergangen en groenstructuren, kunnen we veranderingen beter opvangen en ontstaat er een nieuw evenwicht. Daarnaast is het een aantrekkelijke omgeving die het uitnodigt tot bewegen, ontmoeten en sociaal contact.

Hoe ziet dat er buiten uit?

De aandacht voor het veranderende klimaat, ecologie en biodiversiteit heeft geleid tot een andere inrichting van zowel het openbaar gebied als de tuinen van woningen en de gronden rondom (glas)tuinbouw)bedrijven. In de (glas)tuinbouw zijn collectieve waterbassins gekomen. Die leveren niet alleen een bijdrage aan het houden van droge voeten door samen met het Hoogheemraadschap te anticiperen op een zware bui (rainlevlr), maar worden ook gebruikt voor drijvende zonnepanelen.

Ondergrondse opslag van water komt eveneens voor. In de kernen zijn er (mede) doordat het autobezit per inwoner afneemt, minder parkeerplaatsen en meer waterdoorlatende, groene tegels in het openbaar gebied. Dat heeft niet alleen een groene uitstraling, maar helpt ook bij het doorlaten van water in de bodem, en zorgt voor verkoeling van de bodem en de lucht. We kijken anders aan tegen water. Het hoeft niet direct, onzichtbaar onder de grond te worden afgevoerd maar er is ruimte om het water boven de grond op te vangen. Na een zware bui staat er dan in een deel van de groene openbare ruimte water. Niet alleen in de openbare ruimte zien we een verandering. Dat geldt ook voor de tuinen van onze inwoners en de ruimte rondom bedrijven. Stenen hebben plaatsgemaakt voor groen. Zo kan de bodem meer water opnemen en is de hittestress afgenomen. Meer groen en bomen in tuinen en de openbare ruimte, maakt de gemeente groener en fijner om in te wonen, werken en verblijven en draagt bij aan het verminderen hittestress, zelfs op de warmste dagen.

¹ Bron: transitieagenda circulaire bouweconomie (2018)

² Bron: Milieufederatie, aan de slag met natuurinclusief bouwen (2019)

4.3 EEN GOEDE OMGEVINGSKwaliteit

Wat willen we bereiken?

In 2050 is het nog steeds druk in de Randstad. In Pijnacker-Nootdorp hebben we daarom veel aandacht besteed aan het bereiken van een evenwicht in de omgevingskwaliteit zodat de gemeente een gezonde en veilige plek is om te wonen en leven. Daarvoor houden we ons aan wettelijke regels voor geluid, water, externe veiligheid, lucht en bodem. Binnen deze kaders stellen we waar nodig gebiedsgericht beleid op. Op specifieke plekken mag er, binnen vastgestelde grenzen, meer of juist minder geluid, licht en/of geur zijn. We hebben een balans gevonden tussen deze omgevingswaarden. We hebben aandacht voor de veiligheid van (kwetsbare) mensen en houden dus rekening met passende afstanden tussen risicobronnen als buisleidingen, inrichtingen en bedrijven enerzijds en (groepen) mensen anderzijds. Waar nodig treffen we maatregelen om de risico's te verkleinen. In het omgevingsplan wijzen we, waar nodig, voorschriftgebieden, aan voor zeer kwetsbare gebouwen. Daarnaast overwegen we in een omgevingsprogramma of en waar we het ambitieniveau voor een voorschriftgebied kunnen verhogen. Denk dan bijvoorbeeld niet alleen aan de verplichte afstanden tot zeer kwetsbare locaties en gebouwen, maar ook tot kwetsbare locaties en gebouwen. Zeker bij nieuwe ontwikkelingen is onze ambitie dat we door een zorgvuldige keuze van functies ten opzichte van risicobronnen voorkomen dat nieuwe voorschriftgebieden moeten worden aangewezen. De energietransitie heeft nieuwe

uitdagingen op het gebied van veiligheid met zich meegebracht. Daarom betrekken we de Veiligheidsregio in een vroeg stadium om de risico's van nieuwe energiebronnen of opslag van energie (bijvoorbeeld waterstoftanks of buurtbatterijen) in beeld te brengen, alternatieven te bedenken en/of beheersmaatregelen te treffen. We hebben ook aandacht voor de bodemkwaliteit (fysisch, chemisch, biologisch). We maken richting 2050 bewuste keuzes over rust versus drukte en donkerte versus licht. In het midden van de drukke Randstad hebben we in onze gemeente daarom plekken waar het zo stil en donker mogelijk is. Dit zijn groene plekken waar mensen tot rust komen en dieren een plek vinden. Dat zijn ook de plekken waar het groen is. Aan de andere kant zijn er plekken waar mensen wonen, werken en meer verkeer is. Daar is dan ook meer licht, geluid en geur: van straatverlichting tot assimilatieverlichting en van verkeer tot bedrijven. Juist door deze afwisseling vullen de gebieden elkaar aan. Er is ruimte om te werken, met alles wat daarbij hoort, maar ook ruimte om te ontspannen en te genieten van de rust. Nationaal is er in 2050 veel gedaan aan het verbeteren van de luchtkwaliteit, dat zien we terug in Pijnacker-Nootdorp want de achtergrondconcentraties zijn gedaald. Ook wij hebben daaraan ons steentje bijgedragen onder andere door een reductie van CO₂ als gevolg van een toenemend gebruik van duurzame vervoervormen.

Hoe ziet dat er buiten uit?

We zijn ons bewust van alle aspecten die maken dat het fijn wonen en werken is in Pijnacker-Nootdorp. De kwaliteit van onze omgeving wordt niet alleen gemaakt door de woningen, bedrijven en wegen. Ook de meer 'onzichtbare' aspecten van kwaliteit van onze omgeving zijn goed op orde en wegen we mee bij besluiten over nieuwbouw en herstructurering. In de kernen is meer dan voorheen sprake van (kleinschalige) functiemenging. Daarbij zijn we niet uit het oog verloren dat het mengen van functies niet altijd kan. Zo blijft het bijvoorbeeld nodig om tussen bepaalde bedrijven en woningen afstand te houden om een goede omgevingskwaliteit te waarborgen. De omgevingskwaliteit is steeds leidend geweest bij de afweging omtrent het mengen van functies. Het is richting 2050 steeds drukker geworden in de ondergrond. Er is door een zorgvuldige ordening ruimte gevonden voor geothermie, warmteleidingen, een verzaamd elektriciteitsnetwerk, warmte-koude opslag en waterberging. Bij nieuwbouw of herstructurering nemen we de ondergrond vanaf het begin mee. Dat hebben we uitgewerkt in een omgevingsprogramma. De kwaliteit van de bodem heeft niet geleden onder deze toenemende drukte. Door sanering en monitoring is de bodemkwaliteit verbeterd en er is geen sprake meer van ernstig vervuilde locaties.

Ontwikkelkaart EEN VEERKRACHTIGE LEEFOMGEVING

EEN ENERGIENEUTRALE GEMEENTE

-   Drie nieuwe (wit) en twee bestaande (oranje) geothermiebronnen
-   50 ha zonnepanelen in de (glas)tuinbouwgebieden
-   Metrohaltes, R-net bus en tramhaltes met fietsverbindingen er naar toe.
- Aansluiting op het regionale warmtenet
- 380-kV-tracé

EEN GOEDE OMGEVINGSKWALITEIT

-   Plekken waar het stil en donker is
-   Plekken waar het druk en licht is
- Goede verbindingen met de fiets vanuit de kernen naar de rustige plekken
- Regels omtrent assimilatiebelichting

EEN KLIMAATBESTENDIGE GEMEENTE

- Aandachtsgebieden voor klimaatverandering
- Locaties waar we nu gevoelig zijn voor hittestress
- Locaties waar we gevoelig zijn voor bodemdaling
- Locaties waar we gevoelig zijn voor wateroverlast

Intermezzo

HET KOMPAS 'VERBONDEN MET ELKAAR': INSPIRATIE VOOR NIEUWE WOONVORMEN

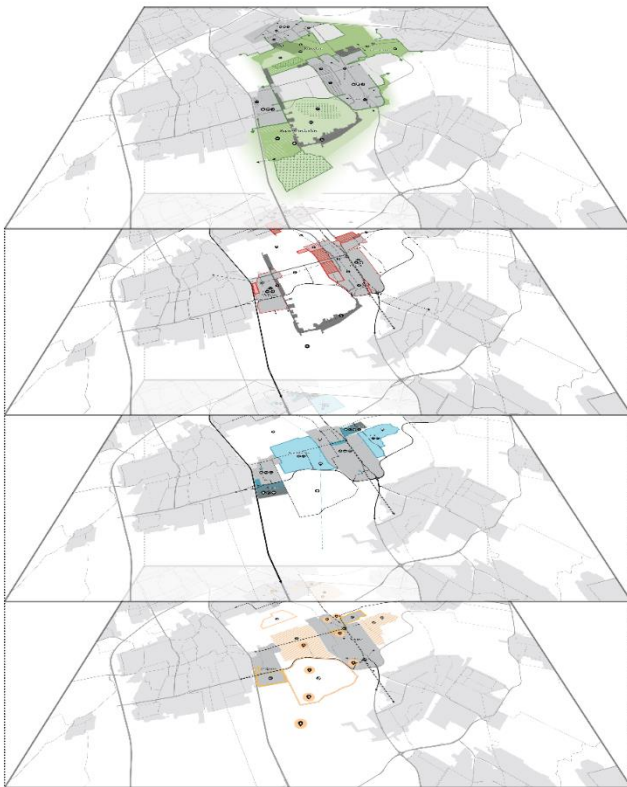
Sociaal verbonden

Door appartementen voor oudere inwoners te bouwen kunnen zij een passende woning vinden binnen de gemeente. Daardoor blijven ze deel uit maken van hun vertrouwde omgeving en kunnen ze blijven bouwen op hun sociale netwerk. Zo dragen nieuwe woningen bij aan de hechte gemeenschap.

Van ontwikkelingslijnen naar gebieden

GEBIEDSPROFIELEN VOOR PIJNACKER-NOOTDORP

De ontwikkelingslijnen staan niet los van elkaar. Ze vormen een samenhangend en elkaar versterkend geheel. Zo draagt een aantrekkelijk groen landschap (ontwikkelingslijn 1.1) ook bij aan de herkenbare woonomgeving (ontwikkelingslijn 2.1) en draagt een goede lokale en regionale bereikbaarheid (ontwikkelingslijn 2.3) ook bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat (ontwikkelingslijn 3). Deze voorbeelden illustreren dat de inzet voor één van de ambities in een ontwikkelingslijn vaak gevolgen heeft voor of een relatie heeft met ambities in een andere ontwikkelingslijn. De ontwikkelingslijnen grijpen in elkaar in dezelfde fysieke ruimte.

Om inzichtelijk te maken hoe ambities bijeenkomen in de fysieke leefomgeving en hoe dit eruit ziet zijn de ontwikkelingslijnen vertaald naar gebiedsprofielen. De profielen schetsen in tekst en beeld het toekomstbeeld voor gebieden in Pijnacker-Nootdorp in tekst en beeld. Vertrekpunt is steeds de bestaande kenmerken en kwaliteiten van de gebieden. Vanuit deze basis komen de gewenste ontwikkelingen uit onze vier ontwikkelingslijnen samen in de profielen. Er is daardoor binnen elk profiel aandacht voor alle ontwikkelingslijnen van de Omgevingsvisie.

Elk gebiedsprofiel heeft eenzelfde opbouw waarbij we duiding geven aan:

- Het gewenste toekomstbeeld voor het profiel in tekst en beeld
- De gestelde prioriteiten: waar gaan we voor in dit gebied?
- De relatie met het kompas en de ontwikkelingslijnen. Voor deze prioriteiten zijn verwijzingen in de tekst en in het Panorama (de gekleurde ballonnetjes) opgenomen. Dit laat zien hoe de belangrijkste elementen in het profiel verbonden zijn met de ontwikkelingslijnen.

We onderscheiden voor Pijnacker-Nootdorp tien gebiedsprofielen. Welke profielen dit zijn en waar deze van toepassing zijn is af te lezen op de gebiedsprofielenkaart op de volgende pagina.

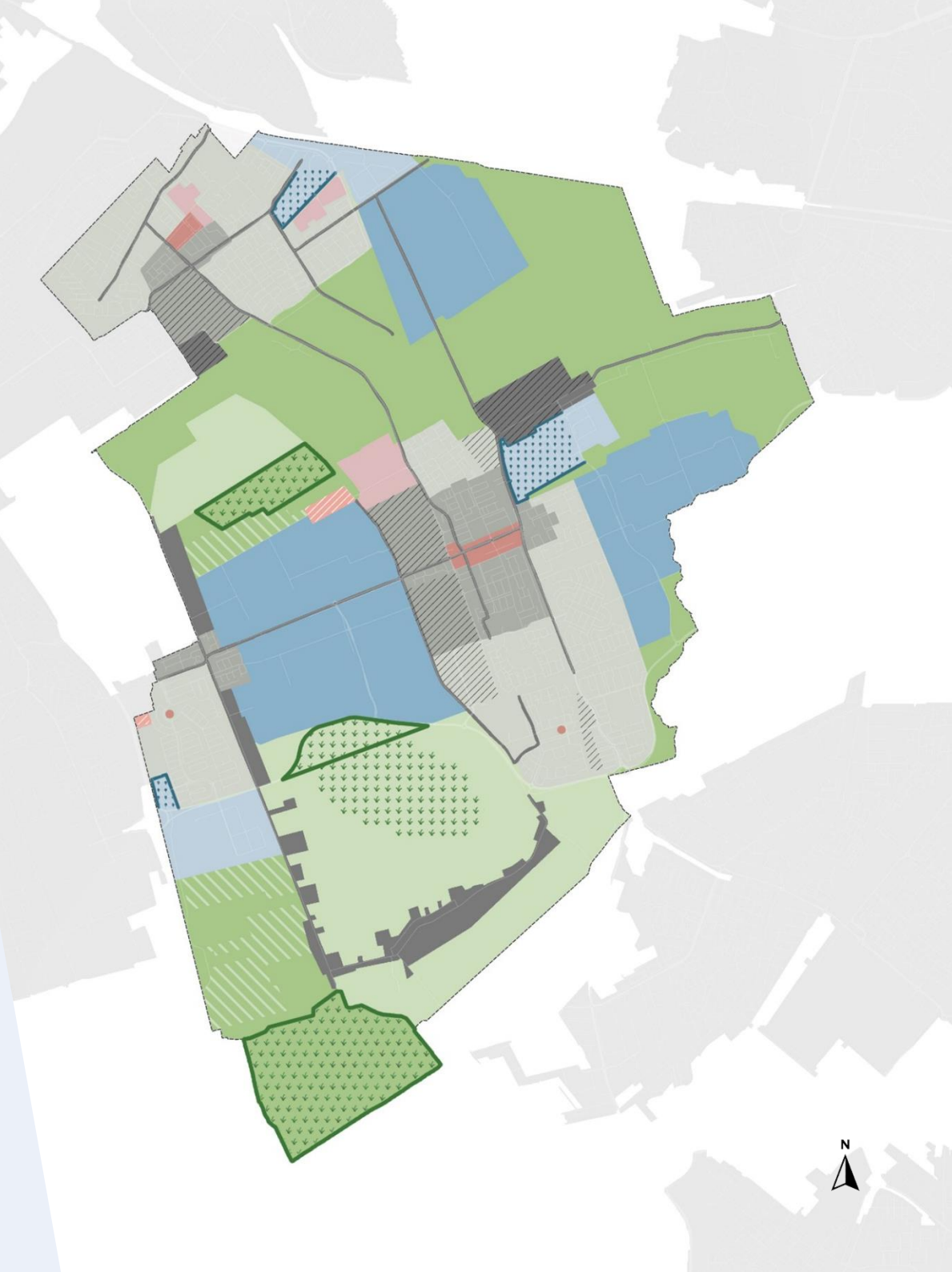
Kaart

GEBIEDSPROFIELEN VOOR PIJNACKER-NOOTDORP

- Levendige ontmoetingscentra
- Dorpse gemengde woonwijken
- Rustige woonwijken
- Linten en buurtschappen
- Moderne en innovatieve (glas)tuinbouwgebieden
- Moderne bedrijvenparken
- Parkachtige werklocaties
- Natuur- en recreatielandschap
- Agrarisch veenweidelandschap
- Natuurlandschap

Overige gebieden

- Sportverenigingen
- Transformatiegebieden
- Onderzoekslocaties

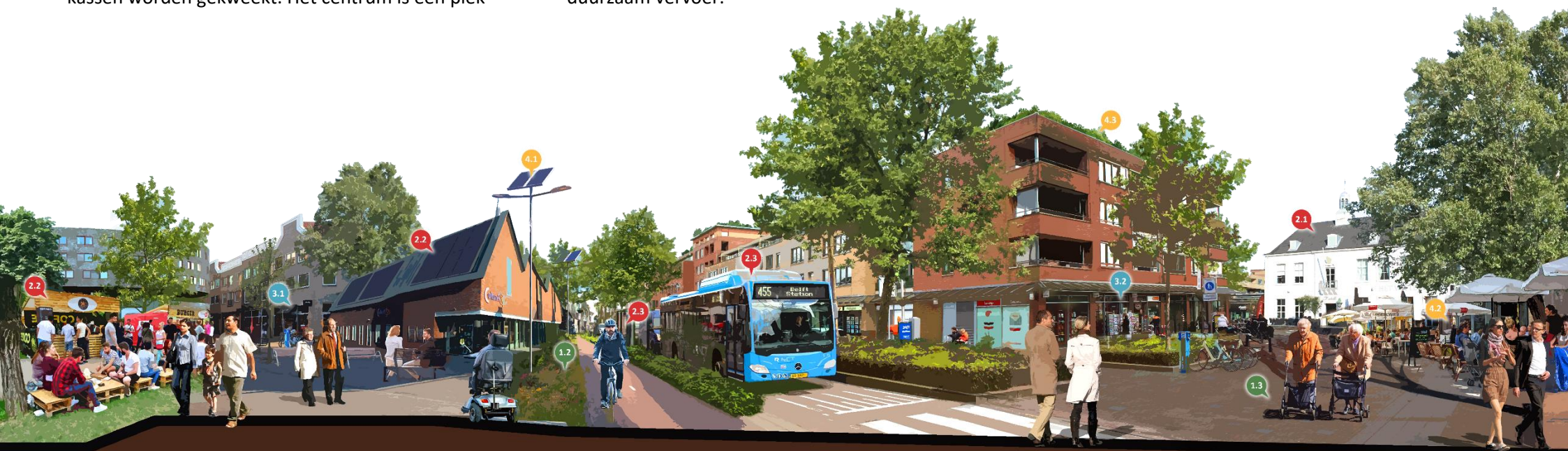
LEVENDIGE ONTMOETINGSCENTRA

In 2050 is in iedere kern het winkelcentrum doorontwikkeld tot een levendig ontmoetingscentrum met een gevarieerd winkelaanbod en horeca, maar vooral ook een belangrijke sociale functie. Dit is ontstaan door de winkels te clusteren in de centra zodat ze optimaal kunnen profiteren van elkaars nabijheid. Een variëteit aan (maatschappelijke) voorzieningen op het gebied van bijvoorbeeld onderwijs, cultuur, sport, ontspanning en gezondheidszorg is een aanvulling die maakt dat er steeds meer mensen naar het centrum gaan. De glastuinbouw laat zich zien in het centrum, bijvoorbeeld door het (gezamenlijk) verkopen van de producten die in de kassen worden gekweekt. Het centrum is een plek

waar mensen elkaar in een prettige, levendige en veilige omgeving kunnen ontmoeten. Mede daardoor komen mensen vaker en blijven ze langer in het centrum. Typisch lokale, onderscheidende evenementen vinden bij voorkeur plaats in de centra. Daarmee wordt de rol die de centra hebben in de hechte gemeenschap versterkt en dragen ze bij aan de inclusieve samenleving. We hebben ingezet op het verbeteren van de duurzame toegankelijkheid van de centra. Met zowel het openbaar vervoer als met de fiets of te voet is het centrum vanuit de omliggende kernen goed, makkelijk en veilig bereikbaar. Daarom kiezen steeds meer mensen voor een bezoek met duurzaam vervoer.

Waar gaan we voor in deze gebieden?

- Clustering van winkels en horeca (3.2)
- Uitbreiding met (maatschappelijke) voorzieningen (2.2)
- Onderscheidend lokaal door unieke evenementen (2.2)
- Ontmoeting door een uitnodigende, groene en klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte (1.2)
- Duurzame mobiliteit: goede voorzieningen en verbindingen voor openbaar vervoer, wandelaars, fietsers en laadinfra (2.3)
- Hier mag het drukker zijn: dus meer licht en geluid toegestaan (4.2)

PARKACHTIGE WERKLOCATIES

De bedrijventerreinen die het dichtst bij de kernen liggen zijn in 2020 al de thuisbasis voor meer klassiek kleinschalige, gemengde bedrijvigheid in vaak wat lagere milieucategorieën. Door kansen te benutten hebben deze terreinen zich in 2050 stap voor stap ontwikkeld tot mooi opgeknapte en zelfs parkachtige werklocaties. Daarbij is en blijft het belangrijk om passende afstanden aan te houden tussen risicobronnen als inrichtingen en bedrijven enerzijds en (groepen) mensen anderzijds. Daardoor kunnen beide goed naast elkaar functioneren, zonder elkaar tot last te zijn. Door de kwalitatieve versterking is ruimte gecreëerd voor nieuw ondernemerschap in verbinding met groeiende sectoren in de regio. Deze toenemende variatie heeft, op bescheiden schaal, geleid tot nieuwe vormen van werkgelegenheid. Dit vertaalt zich buiten naar bijvoorbeeld ontmoetingsruimtes

voor bestaande en nieuwe ondernemers en in toenemende mate ZZP-ers en innovatieve, aan de digitale economie verwante bedrijven. De snel veranderende economie vraagt om her-, bij- en omscholing en dus om een goede relatie tussen onderwijs en bedrijfsleven. Op deze parkachtige werklocaties vindt dan ook een deel van het leren in de praktijk plaats. Om een aantrekkelijke vestigingsplaats te zijn voor deze nieuwe, andere en meer arbeidsintensieve vormen van bedrijvigheid verandert de ruimtelijke inrichting van deze terreinen langzamerhand naar groene, aantrekkelijke en toegankelijke plekken met duurzame en natuurinclusieve bebouwing waar het niet alleen goed werken is, maar het ook fijn is om te verblijven of om elkaar te ontmoeten. De parkachtige werklocaties bieden niet alleen een thuis voor

vooral lokaal gerichte bedrijven, maar ook voor flexwerkplekken; coach- en vergaderruimtes; pakketpunten en een lunchroom of koffiebar op de hoek nabij knooppunten van (openbaar) vervoer.

Waar gaan we voor in deze gebieden?

- Aantrekkelijke, klimaatbestendige inrichting van de ruimte (4.2)
- Een mooi opgeknapte werklocatie (2.5)
- Goed bereikbaar vanuit de kern en voor de bedrijven (2.3)
- Vestiging van nieuw en duurzaam ondernemerschap (4.1)
- Ruimte om te ontmoeten en verblijven (3.1)
- Mogelijkheden voor leren in de praktijk (3.2)
- Ruimte voor functiemenging en groene wooneconomie (3.1)
- Ruimte voor klassiek, kleinschalige bedrijvigheid (4.3)

MODERNE BEDRIJVENPARKEN

Op deze bedrijvenparken vinden we naast lokale, ook meer regionaal georiënteerde bedrijven. Dat komt mede omdat zij op relatief korte afstand liggen van regionale of landelijke infrastructuur zoals de A12, de A13 en de N470. Het mobiliteitssysteem is gericht op duurzame vervoersmiddelen, maar ook met (elektrische) auto's en vrachtwagens blijven deze moderne bedrijventerreinen optimaal bereikbaar. Door te investeren in alternatieven zijn, bijvoorbeeld voor de werknemers van de bedrijven, de fiets en het openbaar vervoer aantrekkelijke alternatieven geworden. Onze natuurgerichte, groene, duurzame en circulaire economie groene wooneconomie is een aantrekkelijke vestigingsfactor gebleken. Daardoor onderscheiden we ons ten opzichte van de regio en hebben nieuwe vormen van

bedrijvigheid en ondernemerschap zich op deze bedrijvenparken. Dat zien we ook terug in de kwaliteit van de gebouwen, die natuurinclusief en circulair zijn en draaien op duurzame energie, maar ook in de openbare ruimte en de ruimte rondom de bedrijven. Deze is klimaatbestendig ingericht. Dat zorgt voor een prettige, groene uitstraling en draagt bij aan het opvangen van water en het voorkomen van hittestress. Bovendien maakt dit het voor werknemers extra aantrekkelijk hier te werken en elkaar te ontmoeten. Deze groene ruimtes vormen structuren waardoor het water en het groen in verbinding staan met naastgelegen gebieden. Door de ruimte optimaal te gebruiken vinden we hier ook nieuwe, aanvullende werkgelegenheid in verschillende sectoren (bijvoorbeeld reshoring en digitale economie) en voor allerlei

opleidingsniveaus. Op deze moderne bedrijvenparken wordt gewerkt, dat betekent dat er meer licht, geluid en geur is dan in een woonomgeving. Door rekening met passende afstanden tussen risicobronnen als inrichtingen en bedrijven enerzijds en (groepen) mensen anderzijds kunnen beide goed naast elkaar functioneren, zonder elkaar tot last te zijn.

Waar gaan we voor in deze gebieden?

- Duurzame bedrijvenparken (4.1)
- Groen en klimaatbestendigheid (4.2)
- Regionaal en lokaal duurzaam bereikbaar (2.3)
- Circulair en natuurinclusief (3.3)
- Plek voor ontmoeting en verblijven (1.2)
- Nieuwe vormen van werkgelegenheid (3.1)

MODERNE EN INNOVATIEVE (GLAS)TUINBOUWGEBIEDEN

In 2050 maakt de (glas)tuinbouw blijvend deel uit van de identiteit van Pijnacker-Nootdorp en staat zij dicht bij de lokale samenleving. In letterlijke zin omdat kassen naast woonwijken en natuur- en recreatiegebieden staan, maar ook in praktische zin. Ze zijn een goede buur van de natuur, inwoners en recreanten doordat er groene corridors zijn gerealiseerd en de hoogwaardige producten die in de kassen worden geproduceerd, ook lokaal te koop zijn. Van een natuurvriendelijk ingerichte groenstrook langs de kas die aantrekkelijk is voor vlinders en bijen tot stalletjes langs de weg. Maatwerk voor assimilatiebelichting zorgt ervoor dat de huidige door inwoners ervaren overlast vermindert, maar er nog steeds economisch verantwoord geteeld kan worden. Met drie toonaangevende, moderne en innovatieve (glas)tuinbouwgebieden die deel uit maken van de Greenport West Holland blijft Pijnacker-Nootdorp horen tot de top van de

(glas)tuinbouw in Nederland en daarbuiten. Door (gefaseerde) actieve herstructurering vinden we hier emissieloze en circulaire kassen die aangesloten zijn op regionale netwerken voor warmte en CO₂. De sector heeft zich verbreed waardoor het cluster in onze gemeente een internationale speler is op het gebied van voedsel, gezondheid en welbevinden. Deze economische activiteiten vinden niet meer alleen in kassen plaats, maar ook onder gesloten dek. De gebieden worden efficiënt benut door onder andere ketenintegratie, vertical farming, gezamenlijke wateropslag (rainlevl) en natuurlijk herstructurering. Hierdoor is ruimte gecreëerd voor groei van de sector, verduurzaming en verdere vergroening van de fysieke leefomgeving. Op het gebied van duurzaamheid zijn grote stappen gemaakt. Zon op dak, zon op waterbassins, zon op overhoeken en geothermiebronnen zijn allemaal in, met voor en door de ondernemers in deze

gebieden gerealiseerd. Ook voor het transport van producten en bevoorrading wordt gebruik gemaakt van duurzame, emissieloze mobiliteit. Voor arbeidsmigranten is goede huisvesting gerealiseerd. Dat draagt bij aan het behoud van voldoende arbeidspotentieel en biedt deze mensen een prettige en veilige woonomgeving.

Waar gaan we voor in deze gebieden?

- Passende huisvesting arbeidsmigranten (3.2)
- Lokale verkoop van producten (2.2)
- Groene verbindingen met kansen voor biodiversiteit (1.4)
- Herstructurering (3.1)
- Innovatieve bedrijven (3.3)
- Goede en duurzame bereikbaarheid (2.3)
- Duurzame energie (4.1)
- Goede omgevingskwaliteit (4.3)

DORPSE GEMENGDE WOONWIJKEN

De dorpse woonwijken in Pijnacker-Nootdorp zijn voornamelijk gepositioneerd rondom de (oude) dorpskernen. Het gebied kenmerkt zich door een inclusieve samenleving met een dorpse dynamiek en woonmilieus in een stedelijke omgeving. Hiermee vormen deze wijken een unieke woonomgeving in de regio. Richting 2050 breiden we deze unieke kwaliteit verder uit door gebieden, in de buurt van de (ontmoetings)centra te transformeren naar dorpse, inclusieve woonwijken. De functies die binnen de nieuwe dorpse wijken een plek krijgen worden zorgvuldig afgewogen. Het zijn zeker niet alleen plekken om te wonen, er is ook aandacht voor een kwalitatieve openbare ruimte, (maatschappelijke) voorzieningen en een duurzame inrichting. Waar mogelijk zijn bestaande buurten groener geworden door de

kwaliteit van het openbaar groen te verhogen en bij herinrichting in te zetten op multifunctioneel gebruik van de ruimte. Verplaatsingen te voet of met de fiets zijn eenvoudiger geworden en er is een klimaatbestendige ruimte gecreëerd. De woningvoorraad is stapsgewijs en wanneer de kans zich voordoet aangepast aan de behoefte van onze inwoners. Deze is nu meer gericht op menging in woningtypen, prijsklasse, woon/werkcombinaties en een juiste balans in doelgroepen. Het resultaat is een gedifferentieerde woningvoorraad met één- en meergezinswoningen met bouwhoogtes passend bij een locatie. Er is ruimte voor aanvullende functies naast wonen als deze niet concurreren met de levendige ontmoetingscentra en passen in de omgeving qua verkeer, milieu en andere ruimtelijke

kenmerken. Ook voor kwetsbare doelgroepen is voldoende ruimte. Aandacht voor de energietransitie bij de aanpassingen aan de woningvoorraad hebben gezorgd voor een duurzaam woongebied.

Waar gaan we voor in deze gebieden?

- Karakteristieke kenmerken behouden (2.1)
- Nieuwe buurten toevoegen met dit onderscheidende woonmilieu (2.4)
- Een gedifferentieerde woningvoorraad (2.4)
- Ruimte voor kwetsbare doelgroepen (2.2)
- Multifunctionele openbare ruimte (1.2, 2.2, 4.3)
- Stimuleren van het gebruik van duurzame vervoerswijzen (4.1)
- Een energie neutrale bebouwing (4.1)
- Een gezonde en veilige leefomgeving (2.5)

RUSTIGE WOONWIJKEN

In de rustige woonwijken zien we vooral grondgebonden woningen. Er zijn weinig andere functies te vinden. Deze woonwijken zijn in de laatste decennia stapsgewijs uitbreidingswijken geweest aan de randen van de kernen. Doordat de wijken in verschillende periodes zijn gebouwd hebben ze een eigen stedenbouwkundige opzet volgens de ontwerpprincipes die in die tijd gebruikelijk waren. Er is in afwisselde mate ruimte voor groen en voorzieningen als winkels en scholen, maar ook kleinschalige bedrijvigheid in de vorm van werken vanuit de eigen woning. De veilige en prettige woonomgeving blijft te allen tijde de hoofdfunctie. Dit wordt verder versterkt door de nabijheid van de groene buitengebieden die altijd makkelijk en snel te bereiken zijn.

In de toekomst blijven de rustige woonwijken zich onderscheiden als ruime opgezette, groene en veilige woonomgeving. De wijken zijn daardoor bij uitstek een prettige en veilige woonomgeving voor de meer regionaal georiënteerde inwoners. Het wooncomfort in bestaande wijken is verder toegenomen met het nemen van energetische maatregelen (in met name de oudere wijken) en aanpassingen voor een klimaatbestendige straat. De sociale samenhang in en tussen de buurten is toegenomen door de verscheidenheid aan mogelijkheden voor ontmoeting in de openbare ruimte.

Waar gaan we voor in deze gebieden?

- Selectief verdichten met passende woning (2.4)
- Een gedifferentieerde woningvoorraad (2.4)
- De verbindingen met de buitengebieden behouden en waar mogelijk versterken (2.3)
- Kansen benutten om de kwaliteit van de openbare ruimte te versterken (1.2, 4.3)
- Multifunctionele openbare ruimte met aandacht voor ontmoeting (2.2)
- Sterke regionale verbinding met duurzame vervoerswijzen (2.3, 4.1)
- Een gezonde en veilige leefomgeving

BUURTSCHAPPEN

In de buitengebieden van Pijnacker-Nootdorp zien we een aantal buurtschappen of kleine clusteringen van woningen. Meestal gelegen langs cultuurhistorische linten. Het grootste en meest herkenbare is het buurtschap Oude Leede gelegen in het veenweidelandschap van de Zuidpolder van Delfgauw. De Katwijkerbuurt aan de noordzijde van Pijnacker is eveneens historisch gegroeid en bestaat uit kleine clusteringen van woningen, met als meest recente voorbeeld de nieuwbouwwontwikkeling 'De Landheren'. Elk buurtschap heeft zijn eigen identiteit, maar kenmerkend voor allen is de hechte gemeenschap die woont en werkt in een landelijke en groene omgeving met de nabijheid van voorzieningen in de naastgelegen woonkernen.

We zetten in op het behouden en versterken kleinschalige karakter en de identiteit van de buurtschappen rondom Pijnacker-Nootdorp. Er worden zelden woningen toegevoegd en als dat het geval is dan moet deze aansluiten bij het karakter en de kwaliteiten van het bebouwingslint en/of buurtschap. Hier gelden meer beperking met betrekking tot bijvoorbeeld de bouwhoogte in vergelijking met de dorpse en rustige woonwijken in Pijnacker-Nootdorp. Ook zijn er in 2050 een aantal nieuwe en kleinschalige buurtschappen ontstaan die meer mogelijkheden bieden voor de unieke landelijke woonbeleving in de gemeente. De Balijade en de zuidelijke rand van het Dwarskadegebied zijn hiervan de meest in het oog springende voorbeelden. Door de realisatie van dit groene woonmilieu aan de randen van de kernen

van Nootdorp en Pijnacker is de verbinding tussen de buitengebieden en de kernen verder versterkt. De buurtschappen vormen een natuurlijke afronding van de kernen.

Waar gaan we voor in deze gebieden?

- Behoud en versterking van landelijke woonmilieus (2.1)
- Kleinschalige buurtschappen toevoegen op geschikte locaties (2.4)
- Verbetering van de aansluiting van de kernen op de buitengebieden (1.3)
- Een aantrekkelijke (ruimtelijke) afronding van woonkernen (1.2)
- Landelijke woonmilieus als spons voor klimaatverandering (4.3)
- Een gezonde en veilige woonomgeving (2.5)

AGRARISCH VEENWEIDELANDSCHAP

In 2050 is het karakteristieke open weidelandschap nog steeds terug te vinden in onze gemeente. Oude Leede en een deel van de polder van Biesland zijn authentieke oudhollandse landschappen van weilanden, herkenbare slotenpatronen en cultuurhistorische elementen als een molen en een eendenkooi. Dit kwetsbare, waardevolle landschap wordt beheerd door agrariërs, meestal door een combinatie van veehouderij en natuurbeheer, bijvoorbeeld met kringlooplandbouw. Maar ze hebben hun bedrijfsvoering ook verbreed met educatie en verkoop van streekproducten voor een rendabele bedrijfsvoering. De inwoners komen graag producten van de lokale bedrijven kopen bij

het bedrijf zelf of in de levendige centra. Daarnaast hebben deze gebieden een belangrijke maatschappelijke functie. De gebieden liggen dicht bij de drie kernen en zijn voor de fietser en wandelaar vooral vanaf de randen en via enkele paden door het gebied goed te beleven. Daardoor dragen ze bij aan de identiteit van de gemeente en de herkenbare woonomgeving voor onze inwoners.

Het natuurgerichte beheer van de agrariërs heeft er mede voor gezorgd dat het weidevogelbestand weer is gegroeid. Daarmee samenhangend zijn de waterkwaliteit en bodemkwaliteit verbeterd en zijn de gebieden waardevol voor een veerkrachtige

leefomgeving. Ze kunnen water opnemen, zorgen voor afname van hittestress en door een verhoging van de waterstand is het risico op bodemdaling in deze veenrijke gebieden verminderd.

Waar gaan we voor in deze gebieden?

- Cultuurhistorisch open weidelandschap (1.1.)
- Natuurgericht agrarisch beheer (1.4)
- Klimaatbestendigheid (4.2)
- Goede omgevingskwaliteit (4.3)
- Vergroten van de biodiversiteit (1.4)
- Herkenbare woonomgeving (2.2)

NATUUR- EN RECREATIELANDSCHAP

In Pijnacker-Nootdorp zijn de Groenzoom, Buytenhout en Ruyven uitgegroeid tot volwassen natuur- en recreatielandschappen, die deel uitmaken van een regionaal en provinciaal netwerk van groene gebieden. Zowel de inwoner van Pijnacker-Nootdorp als de regiobewoner weet de gebieden goed te vinden en kiest daarbij steeds vaker voor duurzaam vervoer. De identiteit van ieder gebied is buiten goed herkenbaar. Er zijn bosrijke gebieden, open weidegebieden en moerasgebieden met kleinere en grotere watergangen en een enkele plas. De biodiversiteit gedijt goed bij de verschillen in het landschap en de verbindingen over land en water. Er zijn steeds meer planten en dieren die hier een plek hebben gevonden.

In en tussen de gebieden ligt een vrij compleet (recreatief) fietsnetwerk. Ook zijn er diverse aansluitende ruiter- en wandelpaden. Naast enkele horecapunten, het zwemwater van de Dobbepas en een enkele manege, zijn de recreatieve voorzieningen vooral kleinschalig en extensief van karakter. Denk daarbij aan een natuurspeelplaats, een vogelkijkhut of een visplek. Deze gebieden leveren een belangrijke bijdrage aan de herkenbare woonomgeving. Het groen is dichtbij en goed verbonden met de wijk. Het (recreatief) fietsnetwerk is fijnmazig en compleet en is aangevuld met een netwerk van wandel- en ruiterpaden. Daardoor is het gemakkelijk om een rondje te lopen, te fietsen of paard te rijden. Dat is goed voor de gezondheid, maar ook een manier om elkaar te ontmoeten tijdens een wandeling of een picknick. Deze gebieden bieden ook ruimte aan

individuele sporters. Hardlopen, mountainbiken, bootcampen en zelfs zwemmen is mogelijk. Af en toe vindt er een lokaal evenement plaats bij de Dobbepas. Deze recreatieve poort is goed bereikbaar en mede daardoor geschikt voor intensievere recreatie. Daar ontmoet jong en oud elkaar tijdens bijvoorbeeld een festival of mudrace.

Waar gaan we voor in deze gebieden?

- Herkenbare woonomgeving (2.2)
- Goede omgevingskwaliteit (4.3)
- Afwisselend landschap (1.1,)
- Gezonde leefomgeving om in te bewegen (2.5)
- Mogelijkheden voor ontmoeting (2.2)
- Beweegvriendelijke ruimte (1.3)
- Duurzame mobiliteit (2.3)

Gebiedsprofiel

NATUURLANDSCHAP

In 2050 heeft Pijnacker-Nootdorp maar liefst drie verschillende natuurgebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland. Dat zijn de Akerdijkse Plassen, het Krekengebied en een deel van de polder nabij Oude Leede. Ieder natuurgebied heeft zijn eigen kenmerken. In de Akerdijkse Plassen vind je veel vogels. Om hen rust en ruimte te geven is het gebied meestal niet toegankelijk. Vanaf de uitkijktoren zijn de boerenzwaluwen en buizerds goed te zien. Het Krekengebied is wel prima toegankelijk voor wandelaars. Vogels als de smient, slobbeend en zomertaling kan je vanaf de wandelpaden van dichtbij zien. Het karakteristieke veenweidelandschap ten noorden van Oude Leede is in 2050 een weidevogelgebied van formaat geworden. Lokale boeren combineren hun veehouderijen met een natuurgericht beheer.

Daardoor is een typische weidevogel als de grutto weer terug te vinden in het landschap. Het gebied is met de fiets en te voet te beleven vanaf de randen. Het hart van het gebied is niet toegankelijk voor mensen. Voor alle natuurgebieden geldt dat ze zijn verbonden met het lokale natuurnetwerk en het omliggende agrarische landschap.

In deze gebieden staat de kwaliteit van en variëteit aan natuur centraal. Er is dan ook alle ruimte voor planten en dieren, maar ook voor mensen die op zoek zijn naar stilte en rust. Het zijn fijne plekken om een lange wandeling te maken voor inwoners van onze gemeente, maar ook natuurliefhebbers uit de regio kunnen hier met de fiets of te voet genieten van deze

unieke plekken in de drukke Randstad. Met de auto zijn deze gebieden niet zo goed te bereiken, maar met de fiets of te voet (vanaf het openbaar vervoer) zijn ze voor iedereen te vinden.

Waar gaan we voor in deze gebieden?

- Onderscheidend natuurlandschap (1.1)
- Hier moet het stil en donker zijn (4.3)
- Het ecosysteem is verbeterd en de biodiversiteit vergroot (1.4)
- Waterstanden aangepast om biodiversiteit te vergroten en bodemdaling tegen te gaan (1.4, 4.3)
- Duurzame mobiliteit: wandelen en fietsen (2.3)
- Natuurbeleving aan de randen van de gebieden (1.3)

Intermezzo

HET KOMPAS 'VERBONDEN MET ELKAAR': INSPIRATIE VOOR EEN AANTREKKELIJKE OPENBARE RUIMTE

Ruimtelijk verbonden

Vanuit de woonwijk ben je zo met de fiets of lopend in het groene buitengebied. De openbare ruimte verbindt gebieden met elkaar waardoor je je prettig en gemakkelijk door de gemeente beweegt van woonwijk, langs bedrijventerrein naar het buitengebied. Met een ecologische berm langs het fietspad levert het ook nog eens een bijdrage aan de biodiversiteit.

WERKEN MET EN AAN DE OMGEVINGSVISIE

De Omgevingsvisie Pijnacker-Nootdorp 2050 schetst een uitnodigend beeld van de gemeente over dertig jaar, waarin we de karakteristieke en waardevolle kenmerken van de woon- en leefomgeving hebben behouden en versterkt, een nieuwe impuls hebben gegeven aan zowel de bedrijventerreinen als de (glas)tuinbouwgebieden en manieren hebben gevonden waarmee we om kunnen gaan met de uitdagingen van vandaag, zoals energietransitie, klimaatverandering, woningbehoefte en mobiliteitstransitie. Om deze visie voor fysieke leefomgeving te realiseren, moeten we aan de slag. In dit hoofdstuk geven we aan welke instrumenten de Omgevingswet ons daarvoor biedt, hoe we die instrumenten in Pijnacker-Nootdorp willen inzetten, welke rol we voor onszelf als gemeente zien en vooral hoe we dat graag samen willen doen met inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) partners en andere betrokkenen.

Hoe verhouden de instrumenten in de Omgevingswet zich tot elkaar?

De Omgevingswet wordt naar verwachting op 1 juli 2022 van kracht en is gebaseerd op een zestal kerninstrumenten. Voor de gemeente zijn de belangrijkste instrumenten de Omgevingsvisie, het omgevingsprogramma en het omgevingsplan. In deze paragraaf beschrijven wat deze instrumenten doen en hoe ze met elkaar samenhangen.

Omgevingsvisie

Met de voor u liggende Omgevingsvisie Pijnacker-Nootdorp 2050 hebben wij gebruik gemaakt van alle kansen die de nieuwe wet ons biedt. Het is een strategische visie waarin alle ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving van de hele gemeente op de lange termijn staan. Alle betrokken belangen zijn met elkaar in samenhang bekeken en er is steeds een afweging gemaakt tussen het beschermen en benutten van alle onderdelen van de fysieke leefomgeving. Daarmee hebben we ingespeeld op lokale behoeften.

Omgevingsprogramma

Daar waar de Omgevingsvisie op strategisch niveau ambities stelt, kaders beschrijft en samenhang aanbrengt, werkt het omgevingsprogramma dit uit naar tactisch en uitvoerend niveau. Een programma is gericht op de kortere termijn en bevat de maatregelen om de gestelde ambities te bereiken.

Er zijn vier soorten omgevingsprogramma's: verplichte, gebiedsgerichte, thematische en sectorale. Het is een flexibel instrument dat door het college wordt vastgesteld en niet direct bindend is voor inwoners en ondernemers. Een omgevingsprogramma kan een scala aan maatregelen bevatten: van beleidsregels tot financiële instrumenten en van uitvoeringsmaatregelen tot communicatie waarmee de samenleving wordt gestimuleerd om mee te werken aan de realisatie van doelstellingen en ambities.

Omgevingsplan

Iedere gemeente heeft straks één omgevingsplan met juridisch bindende regels waarmee de doelstellingen en ambities uit de Omgevingsvisie mede moeten worden bereikt. De Omgevingswet stelt dat de regels in het omgevingsplan moeten leiden tot een 'evenwichtige toedeling van functies aan locaties'. De beleidsmatige onderbouwing hiervan komt uit de Omgevingsvisie, samen met de omgevingsprogramma's

Hoe zien we de samenhang tussen de instrumenten in Pijnacker-Nootdorp?

De Omgevingswet betekent dus dat we gaan werken met nieuwe instrumenten. Daarbij hoort ook een nieuwe manier van werken, denken en afspraken maken. Dat is voor de gemeente een grote verandering, maar ook voor de

(maatschappelijke) partners en in het bijzonder onze inwoners en ondernemers. Het zal in het begin best even wennen zijn en gelukkig hebben we nog een paar jaar voordat alles helemaal overeenkomstig de Omgevingswet moet zijn. We hebben gekeken op welke manier we het stelsel van de Omgevingswet het beste kunnen vertalen naar Pijnacker-Nootdorp. Met als uitgangspunt een overzichtelijke en samenhangende benadering van de leefomgeving, rekening houdend met de kenmerken van onze gemeente en gemeenschap. In onderstaand figuur laten we zien hoe de verbinding tussen beleid, ontwikkeling, beheer, en regelgeving in Pijnacker-Nootdorp wordt ingericht.

Samenhang met (boven)regionaal beleid

Hoewel niet direct bindend, zijn de Omgevingsvisies van buurgemeenten, de provincie en het Rijk (NOVI) voor onze Omgevingsvisie van belang. Dat geldt voor bijvoorbeeld de Watervisie van het

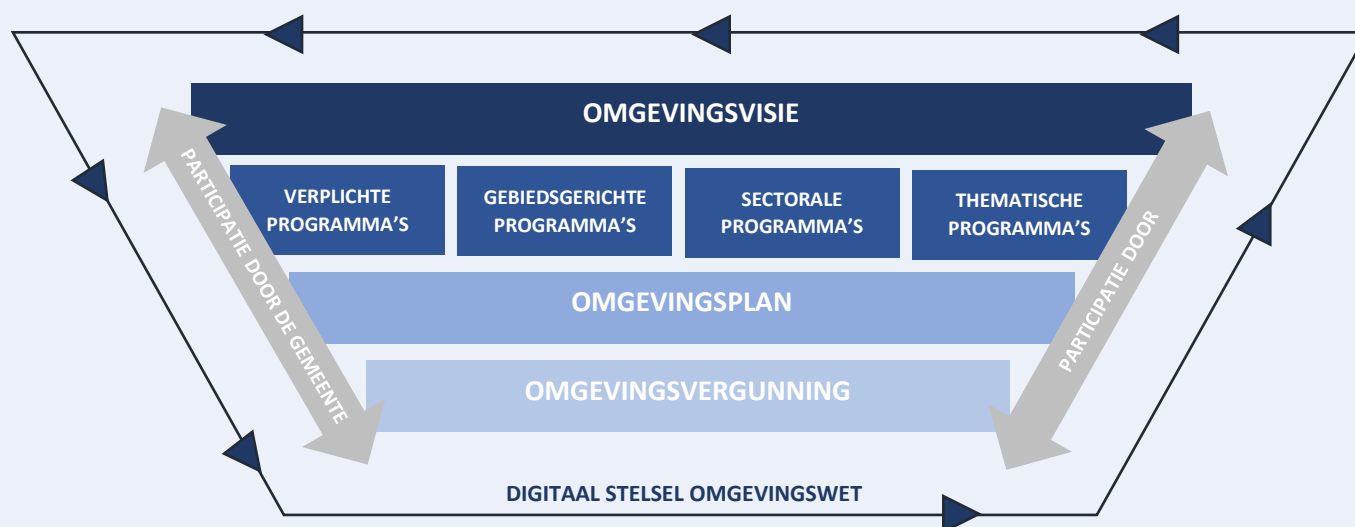
Hoogheemraadschap van Delfland. In de Omgevingswet is samenhang en verbinding tussen de verschillende overheidslagen het uitgangspunt. Vanuit dit principe zoeken wij de afstemming met het beleid van andere overheden.

Hoe gaan we werken met de beleidsinstrumenten uit de omgevingswet?

Met het vaststellen van de Omgevingsvisie hebben we de eerste stap gezet. Bovendien werken we op dit moment aan een pilot waarmee we ervaring opdoen met het maken van een omgevingsplan voor de wijk Tolhek. In de komende jaren gaan we aan de slag met het steeds verder implementeren van de instrumenten uit de omgevingswet. We zien daarin de volgende stappen:

Opzetten van een structuur voor de omgevingsprogramma's

We gaan de Omgevingsvisie uitwerken in omgevingsprogramma's. Daarvoor maken we een programmastructuur. De flexibiliteit van het instrument willen we optimaal benutten. Aan de andere kant willen we een duidelijke basis neerleggen. Daarmee borgen we dat de ambities en doelstellingen uit de Omgevingsvisie worden uitgewerkt in maatregelen gericht op ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van de fysieke leefomgeving. Om de integraliteit te borgen zal de programmastructuur aansluiten bij de vier ontwikkelingslijnen zoals beschreven in deze Omgevingsvisie. Daarmee zorgen we er voor dat ons bestaande beleid langzamerhand wordt vertaald naar omgevingsprogramma's en het omgevingsplan. Daar waar mogelijk benutten we natuurlijke momenten, bijvoorbeeld wanneer een beleidsnota of beheerplan moet worden herzien.

Instrumenten en de verhouding tussen instrumenten in de Omgevingswet

De omgevingsprogramma's gebruiken we ook om maatregelen op elkaar af te stemmen en werk met werk te maken. We werken aan het opzetten van een structuur voor de omgevingsprogramma's. Een eerste versie daarvan is toegevoegd aan het raadsvoorstel ter vaststelling van de Omgevingsvisie. Daarin zien we onder andere omgevingsprogramma's voor de omgevingskwaliteit (waaronder licht, geluid, stilte, waterkwaliteit, luchtkwaliteit), de ondergrond en het groen in en om de kernen. Deze structuur is nog niet gereed en zal in de komende periode, in overleg met de gemeenteraad, verder worden uitgewerkt en voorzien worden van een planning. Dat maakt duidelijk wanneer met welk omgevingsprogramma gestart zal worden. Daarmee maken we inzichtelijk binnen welke termijn we de huidige beleidskaders over de fysieke leefomgeving vertalen naar het nieuwe instrumentarium van de Omgevingswet.

Wat gaan we daar voor doen: Opstellen van omgevingsprogramma's

Wanneer we de basisstructuur hebben opgesteld, gaan we aan de slag met het daadwerkelijk opstellen van programma's. Naast eventuele verplichte programma's, kijken we ook naar de mogelijkheden voor thematische, sectorale en gebiedsgerichte programma's. De Omgevingsvisie is daarbij altijd het uitgangspunt van een omgevingsprogramma. Ter illustratie zien we bijvoorbeeld de mogelijkheid voor een thematisch omgevingsprogramma wonen. Daarin kunnen we

de maatregelen voor (onder andere) een evenwichtige woningvoorraad opnemen. Een ander voorbeeld is een omgevingsprogramma bodem en ondergrond. Uit de Omgevingsvisie blijkt dat vanwege de toenemende drukte daar meer regie en maatregelen nodig zijn. Voor de herstructurering van de (glas)tuinbouwgebieden en de bedrijventerreinen ligt het meer voor de hand om gebiedsgerichte omgevingsprogramma's te maken.

Welke regels horen daarbij: Doorwerking naar het omgevingsplan

Wanneer de Omgevingsvisie een ambitie benoemt en daar met een omgevingsprogramma uitvoering aan wordt gegeven dan moeten in het omgevingsplan regels zijn opgenomen die realisatie bevorderen en tegenstrijdige ontwikkelingen tegengaan door functies evenwichtig aan locaties toe te delen. Het omgevingsplan is ook het instrument waarin de gemeente omgevingswaarden vast kan stellen. We moeten nog besluiten of we één of meerdere omgevingswaarden vast gaan stellen. Hoewel een omgevingswaarde alleen de gemeente zelf bindt, is het geen vrijblijvend besluit. Het betekent dat we moeten blijven kijken en beoordelen of we de waarde halen. Wanneer dat niet het geval is of dreigt te zijn dan moeten we een programma opstellen waarin de activiteiten beschreven staan die borgen dat de omgevingswaarde alsnog wordt gehaald. Via een omgevingsvergunning, een algemene regel of een maatwerkvoorschrift kan de

omgevingswaarde juridisch bindend worden opgelegd aan inwoners en/of ondernemers.

Een frisse start: beleid dat wordt ingetrokken

De gemeente heeft meer dan honderd geldende beleidsstukken, die geheel of gedeeltelijk gaan over de fysieke leefomgeving. Het zijn diverse, sectorale en thematische producten over onderwerpen als wonen, economie, ecologie en onderwijs. Op termijn moet al dit beleid opgenomen zijn in de Omgevingsvisie, een omgevingsprogramma en/of het omgevingsplan. Vaak bestaat een beleidsstuk deels uit een visie of ambitie, staan er maatregelen in en bevat het regels. Een beleidsstuk moet dan in drie delen worden opgeknipt. Zoals gezegd kan dat niet in één keer. De Omgevingswet vraagt dit ook niet van gemeenten, maar heeft hiervoor een overgangperiode benoemd. Bestaande beleidskaders blijven dus voorlopig gelden. Bij strijdigheden tussen bestaande beleidskaders en deze Omgevingsvisie, is de Omgevingsvisie leidend.

Bij de vaststelling van de Omgevingsvisie vervallen wel de volgende integrale beleidsstukken:

- Toekomstvisie Pijnacker-Nootdorp 2040 (26-06-2012)
- Ruimtelijke Structuurvisie Pijnacker-Nootdorp 2040 'Ruimte maken ... ruimte laten' (24-02-2014)

Intermezzo

HET KOMPAS 'VERBONDEN MET ELKAAR': INSPIRATIE VOOR EEN KLIMAATBESTENDIGE GEMEENTE

Economisch verbonden

De (glas)tuinbouwbedrijven hebben gezamenlijke waterbassins aangelegd. Zo beschikken zij over voldoende water in droge perioden. Wanneer er een extreme bui aankomt, dan belt het Hoogheemraadschap met het verzoek om de bassins leeg te laten lopen. Als de bui dan valt, kan het water worden opgevangen in de bassins. Zo dragen de tuinders bij aan een veerkrachtige leefomgeving.

PlanMER

Parallel aan het maken van deze Omgevingsvisie is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. In het planMER staan de (milieu)effecten centraal. Door beide stukken tegelijk te maken heeft steeds interactie plaatsgevonden met als resultaat dat het milieu integraal is meegewogen bij de inhoudelijke beleidskeuzes, effecten in beeld zijn gebracht en dat alternatieven of mitigerende maatregelen zijn onderzocht. De uitkomsten zijn meegenomen in de voorliggende Omgevingsvisie en zijn beschreven in het planMER.

Wat staat er in het planMER?

Het planMER sluit aan bij het abstractieniveau van de Omgevingsvisie en gaat dus over de gevolgen voor de fysieke leefomgeving van het gehele gemeentelijke grondgebied. Door hierbij ook thema's zoals duurzaamheid, klimaatadaptatie, gezondheid, wonen, werken, groen, mobiliteit en veiligheid mee te laten wegen, is een vernieuwende m.e.r.-aanpak nagestreefd. Het PlanMER gaat over zowel nieuw beleid als over de effectiviteit van bestaand beleid. De voor u liggende Omgevingsvisie bevat nieuwe keuzes maar is deels ook een voorzetting van bestaand (strategisch) beleid. Daarom is in het planMER beoordeeld wat de invloed van het huidige beleid is op de leefomgeving, waarbij wordt gekeken naar de huidige situatie (HS) en de autonome ontwikkeling (AO). Bovendien wordt beoordeeld of er mogelijk aanleiding is om het beleid als nog te herzien. Zodoende wordt het milieueffectrapport gebruikt als procesinstrument, waarbij gebruik wordt

gemaakt van reeds aanwezig beleid (bijvoorbeeld de woonvisie, de economische visie en de visie natuur op de kaart). In de Omgevingsvisie staan verbondenheid en samenhang centraal, maar dat laat onverlet dat er ook strijdigheden of botsingen tussen ambities en doelen kunnen zijn. In het planMER zijn de onderlinge strijdigheden onderzocht en in beeld gebracht. Tevens zijn de verschillende onderdelen van de fysieke leefomgeving in samenhang bekeken ten behoeve van de besluitvorming. Daarmee brengt het planMER de gevolgen voor de fysieke leefomgeving van beleidskeuzes en alternatieven in beeld. Hierbij is het belangrijk dat bij de besluitvorming alle (milieu) informatie op tafel ligt en dat alternatieven zijn bekeken. Het planMER richt zich hierin alleen op de Omgevingsvisie en beschrijft en verantwoordt de resultaten van dit proces.

De procedure van het planMER

De besluitvorming over het planMER en de Omgevingsvisie loopt parallel. Dat betekent dat het planMER tegelijkertijd met het ontwerp van de Omgevingsvisie ter inzage heeft gelegen. Iedereen heeft een zienswijze kunnen indienen op beide documenten en de Commissie voor de m.e.r. heeft een advies uitgebracht. De vaststelling van zowel de Omgevingsvisie als het planMER door de

gemeenteraad vindt eveneens tegelijkertijd plaats. Wanneer in de toekomst omgevingsplannen, projecten of programma's worden voorbereid, zijn de Omgevingsvisie en het planMER samen het kader voor verder uitwerking, beoordeling en eventuele toekomstige m.e.r.-procedures. Het planMER biedt bovendien een handvat voor periodieke monitoring, evaluatie en actualisatie van de Omgevingsvisie.

Aanbevelingen vanuit het planMER

In hoofdstuk 6 van het planMER wordt beschreven dat de Omgevingsvisie veel nieuw beleid bevat met als doel de huidige situatie te verbeteren. De ambities zijn hoog. Hoewel zeker sprake is van ambities die elkaar versterken (synergie), wijst het planMER ook uit dat niet alles kan worden gerealiseerd (botsing). Ook bij realisatie zullen daarom ambities ten opzichte van elkaar moeten worden gewogen. Bovendien is de gemeente regelmatig afhankelijk van andere partijen. Dat brengt onzekerheid met zich mee. Vanuit het planMER worden concrete aanbevelingen gedaan voor het opstellen van diverse omgevingsprogramma's. Voorbeelden daarvan zijn een omgevingsprogramma voor de openbare ruimte, voor de ondergrond en gebiedsgerichte omgevingsprogramma's voor zowel de bedrijventerreinen als de glastuinbouwgebieden. Deze aanbevelingen nemen we mee bij de uitvoering van de Omgevingsvisie, waaronder de uitwerking in omgevingsprogramma's.

De uitvoering van de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie laat zien hoe Pijnacker-Nootdorp er in 2050 uit kan zien. Herkenbaar door het behoud en versterking van onze bestaande en gewaardeerde kwaliteiten, maar veranderingen als antwoorden op de uitdagingen van deze tijd. De visie hoeft en kan niet morgen gerealiseerd zijn. In sommige gevallen is het juist beter als we het stap voor stap doen, denk daarbij bijvoorbeeld aan het geleidelijk toevoegen van woningen in de komende decennia. Wat zeker is is dat we het als gemeente niet alleen kunnen en willen doen. In deze paragraaf beschrijven we welke rollen we voor onszelf zien, hoe we om willen gaan met initiatieven uit de samenleving en de wijze van samenwerking met onze partners in de regio.

De rol van de gemeente

In deze Omgevingsvisie staan diverse complexe opgaven in de fysieke leefomgeving beschreven. Onze op participatie en samenwerking gerichte houding betekent niet dat we soms niet ook een bepalende of regisserende rol nemen. Het is op dit moment ondoenlijk om voor iedere opgave te benoemen welke rol de gemeente daarbij kiest en het kan ook zo zijn dat we daarover eerst met u als samenleving en/of partners in gesprek gaan. Voordat we aan een opgave gaan beginnen maken we duidelijk welke van de volgende vijf rollen we voor onszelf zien:

1. Loslaten: we laten het over aan de samenleving en/of partners.

2. Faciliteren: komt er een initiatief? Dan denken we mee en werken we samen met de initiatiefnemer.
3. Stimuleren: we gaan actief op zoek naar een initiatiefnemer om een opgave in te vullen.
4. Regisseren: we nemen zelf het initiatief en zoeken naar mogelijke partners om een opgave mee te realiseren
5. Bepalen: we trekken de opgave naar ons toe, nemen het initiatief in eigen hand en betrekken actief de samenleving en/of partners

De rol die de gemeente kiest hangt af van vele factoren en is per opgave of soms zelfs per fase anders. De rol die we kiezen is bepalend voor het vertrekpunt, maar ook de uitkomst. Wanneer je als gemeente heel veel belang hecht aan realisatie van een opgave, dan biedt loslaten of faciliteren niet de zekerheid van een (passend) antwoord. Echter, als gemeente trekken aan een opgave waarvan de samenleving het belang en de urgentie niet deelt, gaat uit van vorm van maakbaarheid die niet meer van deze tijd is. Welke rol we ook nemen, een gedeeld gevoel van urgentie, belang en verantwoordelijkheid is een randvoorwaarde. Aan de andere kant moeten we ons ook bewust zijn van wat we kunnen en moeten betekenen en welke basis we moeten bieden. Voor inwoners, ondernemers en partners is het van belang dat we duidelijk zijn over wat we wel willen en wat we in ieder geval niet willen. Een heldere en consistente visie is de basis voor samenwerking in de realisatie van complexe opgaven. In het participatiebeleid werken we verder uit hoe we onze rol per opgave gaan bepalen.

Omgang met initiatieven uit de samenleving

We kunnen het niet vaak genoeg zeggen: alleen samen staan we sterk en kunnen we ontwikkelingen tot bloei laten komen. Niet voor niets is het kompas in deze Omgevingsvisie 'Verbonden met elkaar'. De gemeente kan en wil dit niet alleen doen, maar juist samen met:

- betrokken inwoners, individueel of georganiseerd zoals in de Buytenhouttafel;
- innovatieve ondernemers;
- maatschappelijke partners;
- adviesorganen zoals het Milieuplatform;
- ketenpartners zoals Hoogheemraadschap of VRH;
- (buur)gemeenten zoals Lansingerland, Zoetermeer en Delft;
- regionale partners zoals de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag en de provincie Zuid-Holland.

Ieder vanuit zijn eigen rol, kennis en kunde

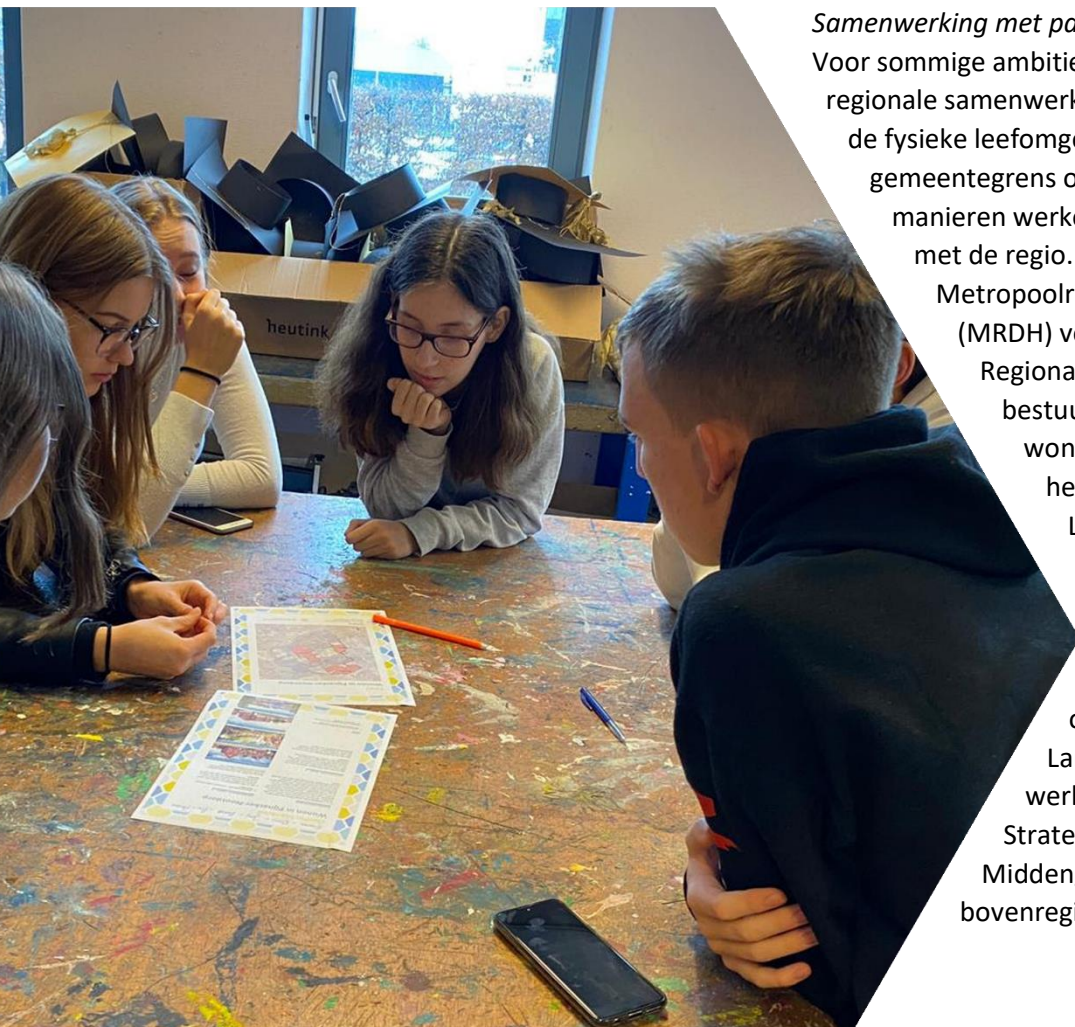
Hoe gaan we om met initiatieven?

De gemeente werkt aan participatiebeleid waarin wordt beschreven op welke wijze we onze rol in vullen bij nieuwe initiatieven en wat we verwachten van de initiatiefnemer. Vooruitlopend daarop vloeit uit de Omgevingsvisie voort dat bestaande kwaliteiten behouden moeten blijven, knelpunten worden opgelost en nieuwe kwaliteiten wordt toegevoegd, zodanig dat het landschap 'zijn verhaal kan blijven vertellen'. Het kompas geeft ons daarbij houvast. De filosofie achter het kompas is dat we met deze Omgevingsvisie werken aan ruimtelijke, economische en sociale verbondenheid. Van een nieuw initiatief verwachten we dus dat dit een

bijdrage levert aan het (beter) verbonden zijn met elkaar. Dat kan op vele manieren en de Omgevingsvisie laat daar bewust ook ruimte voor. We zijn benieuwd naar de creatieve ideeën van inwoners, ondernemers en partners om die verbinding in Pijnacker-Nootdorp verder te laten groeien. We vragen iedere initiatiefnemer om zelf aan te geven hoe het plan bijdraagt aan het kompas en zorgt voor verbinding en waarom het initiatief van meerwaarde is voor Pijnacker-Nootdorp. Meer

concreet betekent dat dat ieder nieuw initiatief in de fysieke leefomgeving moet bijdragen aan minimaal twee van de ontwikkelingslijnen, zonder daarbij afbreuk te doen aan één van de andere twee ontwikkelingslijnen. We realiseren ons dat dat niet altijd gemakkelijk is. Daarom vragen we initiatiefnemers al in een vroeg stadium daar over na te denken en in overleg te treden met de gemeente. Ook daarvoor geldt: samen komen we verder!

gezamenlijke belangen. In al deze regionale samenwerkingsverbanden zijn we actief en zelfbewust. De Omgevingsvisie vormt de basis voor onze regionale agenda. Dat betekent dat we ook regionaal streven we naar een samenhangende benadering van de leefomgeving.

Samenwerking met partners in de regio

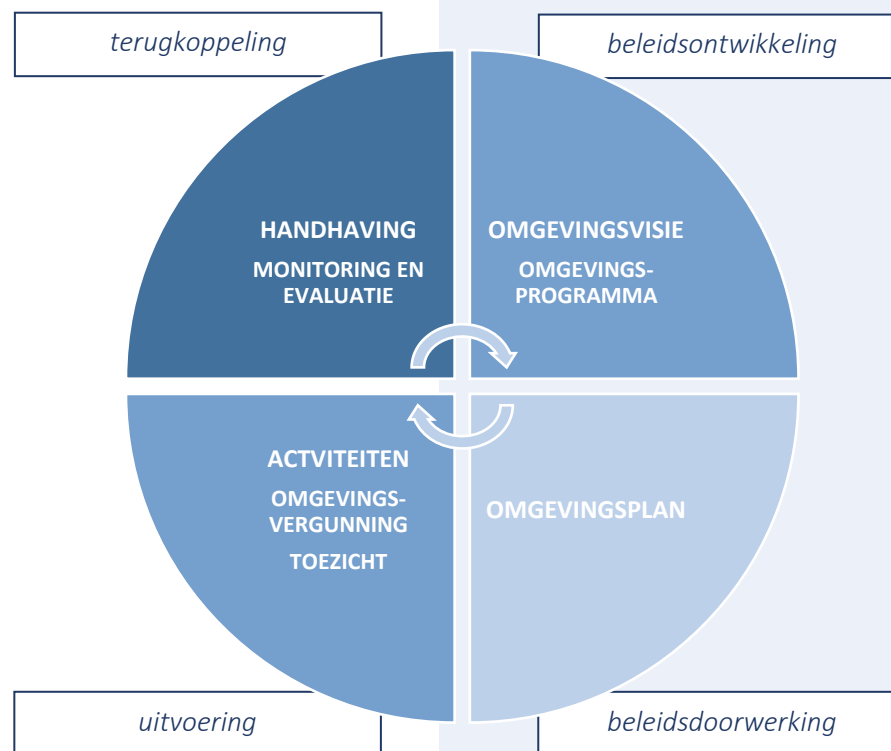
Voor sommige ambities in de Omgevingsvisie is regionale samenwerking belangrijk. Aspecten die de fysieke leefomgeving beïnvloeden, zijn vaak gemeentegrens overstijgend. Op allerlei manieren werken wij dan ook samen in en met de regio. Voorbeelden zijn de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) voor economie en verkeer, de Regionale Energiestrategie (RES), de bestuurlijke tafel voor de woningmarktregio Haaglanden en het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Ook de provincie Zuid-Holland is voor ons een belangrijke samenwerkingspartner. Met onze buurgemeenten Lansingerland en Zoetermeer werken we samen in de Strategische Samenwerking Middengebied om regionaal en bovenregionaal te lobbyen voor onze

Monitoring van de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie is het belangrijkste strategische document waarmee de gemeente(raad) stuurt op de lange termijn ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Het is dan ook belangrijk dat we de hoofdlijnen van de Omgevingsvisie vasthouden en samen aan de slag gaan met het realiseren van de doelstellingen en ambities. Inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) partners rekenen erop dat we hier voor staan, aan werken en mee werken. Daar staat tegenover dat de wereld snel verandert. Mede daarom biedt de Omgevingsvisie ruimte flexibel om te gaan met nieuwe ontwikkelingen en deze steeds te bezien vanuit het kompas. Desondanks kunnen er ook redenen zijn de Omgevingsvisie aan te passen.

Tegen die achtergrond zullen we na de vaststelling van de Omgevingsvisie een voorstel doen over de wijze waarop we de (uitvoering van de) Omgevingsvisie gaan monitoren. Hierin beschrijven we ook de samenwerking tussen college en raad en de rollen. Door regelmatig (iedere twee jaar) te kijken of we op de goede weg zijn willen we de dynamische beleidscyclus die in de Omgevingswet is opgenomen, op maat maken voor Pijnacker-Nootdorp (zie figuur hiernaast). De monitor willen we niet beperken tot alleen de Omgevingsvisie, maar ook uitbreiden met de planMER en de omgevingsprogramma's. Door in samenhang te kijken naar wat we willen bereiken (Omgevingsvisie en planMER) en naar hoe we dat gaan bereiken (Omgevingsprogramma) beslaat de nog te ontwikkelen monitor dan ook het gehele spectrum

van beleidsontwikkeling. Daarmee kunnen we gericht actie ondernemen wanneer blijkt dat we een doelstelling of ambitie niet bereiken. Daarbij stellen we dan de vraag of we de ambitie (Omgevingsvisie) of de maatregelen (omgevingsprogramma) bijstellen. Dit doen we in toenemende mate en waar mogelijk gebaseerd op data.

De dynamische beleidscyclus

Investeren: het verhaal van kosten

Deze Omgevingsvisie bevat vier ontwikkelingslijnen die richting geven aan de toekomst van de fysieke leefomgeving van Pijnacker-Nootdorp. Om dit te kunnen bereiken zullen investeringen moeten worden gedaan die niet altijd rechtstreeks te relateren zijn aan één ruimtelijk initiatief.

Bijvoorbeeld op het gebied van mobiliteit, warmte, recreatie en waterberging. De gemeente is verplicht de kosten hiervan te verhalen op initiatiefnemers die daar profijt van hebben. Dit noemen we kostenverhaal. De dekking kan deels gevonden worden door bijdragen te verhalen uit nieuwe ontwikkelingen, zoals woningbouw, bedrijven en andere functies.

De mogelijkheid tot kostenverhaal is nu geregeld in de Wet ruimtelijk ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet, wordt ook het wettelijk instrumentarium van kostenverhaal opgenomen.

De gemeente Pijnacker-Nootdorp zal in een nader op te stellen nota kostenverhaal bepalen van welke kosten sprake is en hoe deze binnen de wettelijke kaders verhaald zullen worden op nieuwe ruimtelijke initiatieven. De uitvoering van de Omgevingsvisie heeft een dynamisch programma dat op basis van monitoring van de hoeveelheid woningbouw-/bedrijvigheid in nieuwe initiatieven kan worden geactualiseerd. Indien nodig kan de nota kostenverhaal daarop aangepast worden.

bezoek Oranjeplein 1, 2641 EZ Pijnacker

post Postbus 1, 2640 AA Pijnacker

telefoon 14 015

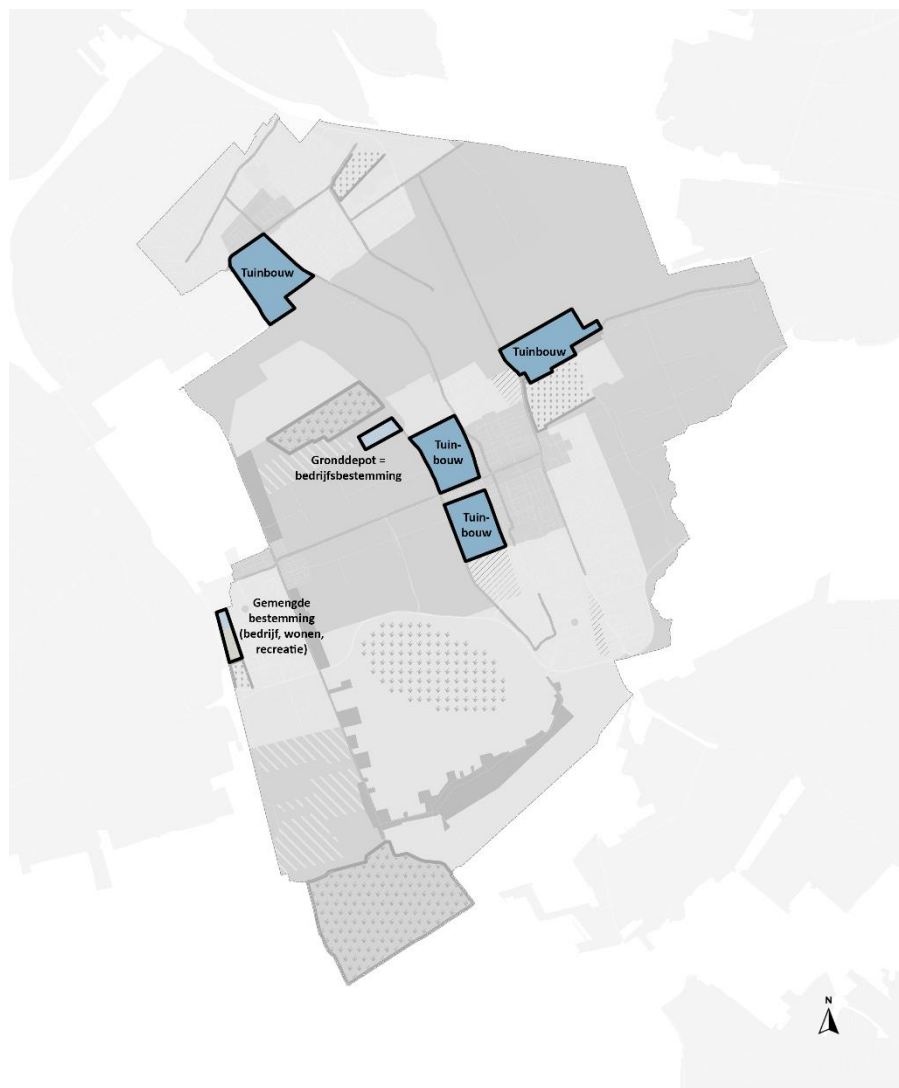
e-mail info@pijnacker-nootdorp.nl

internet www.pijnacker-nootdorp.nl

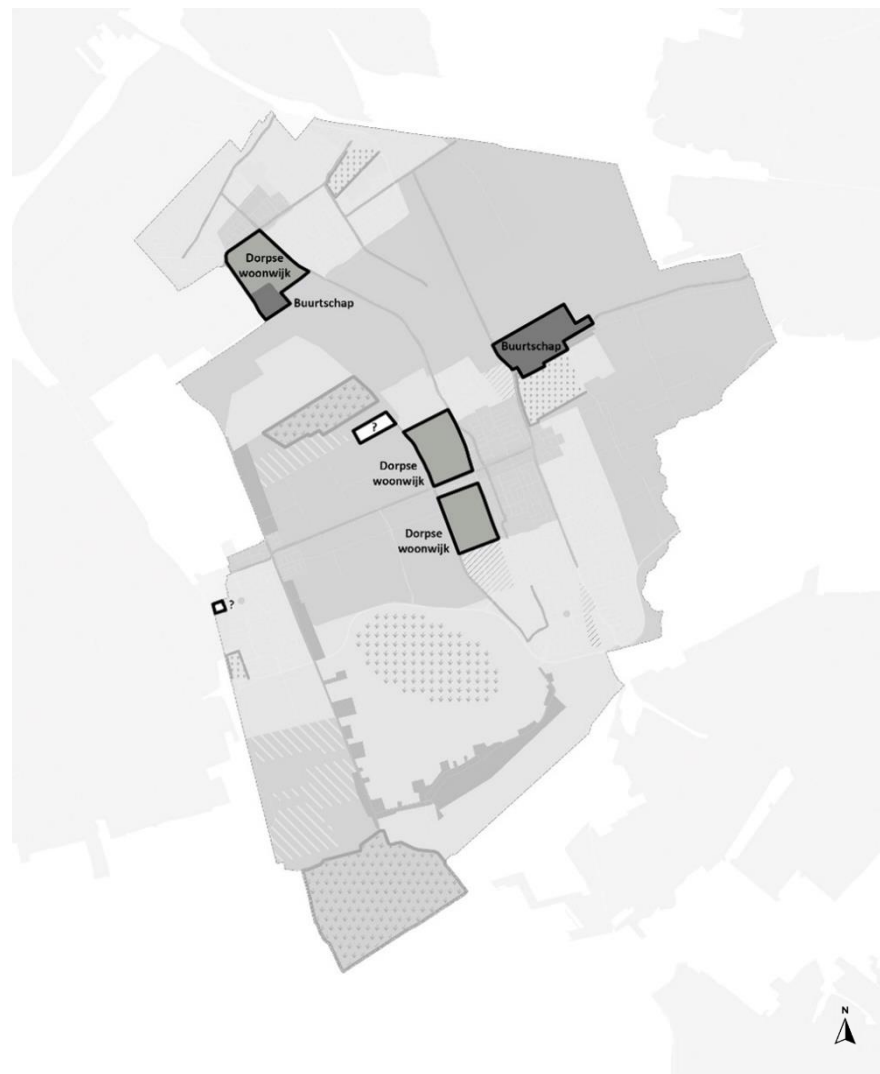

HUIDIG EN TOEKOMSTIG GEBRUIK VAN (MOGELIJKE) TRANSFORMATIEGEBIEDEN

2021

2050

RUIMTELIJKE STRUCTUUR PIJNACKER-NOOTDORP IN 2050

